

ELOFIZETÉS.

MELYEN ÉS VIDEKEN

Egy évre — — 36 kor.
 Három évre — — 108 kor.
 Egy negyed évre — 9 kor.
 Egy hónapra — — 8 kor.

Nyitási költségek
 megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasúti palotájában.

TELEFON-SZÁM: 877.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, október 27.

A központok
garázdálkodása.

Hadik János gróf az Országos Közlekedési Hivatal minisztere Magyarország siralmas közviszonyai körül a képviselőházban fellobbanó düh-roham lecsillapítására tudvalevőleg kijelentette, hogy rövid időn belül kiadja a kormány azt a rendeletet, amely a központok garázdálkodásának akaratát vetni. Kivéve a központok köré csoportosult mohó étvágyú érdektársaságokat, nincs ma az országban olyan ember, aki hálás örömmel ne üdvözlőné azt a rendeletet, amely a központokat szeretné megzaboláznia. A háború második esztendejében német mintára nálunk is egymásután alakították meg az úgynevezett központokat. Legelső volt e téren a Hadi Termény részvénytársaság, amely azonban, tárgyilagosan ítélve meg a helyzetet, a viszonyokhoz mérten kielégíti a működéséhez fűzött várankozást. A kezdet betegségén tulesve, ma már példás pedantériával és körültekintéssel igyekszik szolgálni az ország közlekedését.

Ezen kívül azonban nincs olyan központ Magyarországon, amely megfelelné rendeltetésének és amely legelső sorban az ország lakosságának érdekét szolgálná. A nálunk megszervezett központok csak külsőleg hasonlítanak a németországi intézményekhez. Szövetségesünk eme közgazdasági centrumai teszik lehetővé, hogy az ottani polgárság minden súlyosabb megrázkódás nélkül tudja elviselni a háború frontmögötti sanyarúságait. A magyarországi központok azonban teljesen elütnek németországi testvéreiktől. Alig van ebben az országban olyan ember, aki megelégedéssel nyilatkoznék arról a központról, amelyhez rossz sorsa vezérelte. A bórkereskedők felháborodva beszélnek a bórközpontról, a bórleosztó bizottságról, a bórbeszerző részvénytársaság működéséről, a cipész iparosok ökölbe szorított kézzel emlegetik azt a minisztert, akinek eszébe jutott megszervezni a bór hatósági forgalmát, mert a mióta ezek a bórközpontok és szövetkezetek megalakultak, a cipész kisiparos képtelen bórhoz jutni, vagy csak akkor kaphat árut, ha tízszeresét fizeti meg a maximális árak. A bór legnagyobb része a bórközpontok körül csoportosult nagykereskedők raktárába jut. Hogy miképpen kerül igen jelentékeny mennyiségű bór a zugügynökhöz, azt a kormány ellenőrző közegének kellene megállapítani, ő azonban valószínűleg méltóságán aludtanak tartja, hogy a kérdésbe mélyebben belehatoljon.

Az Olaj- és Zsiradék központ működéséről köteteket lehet írni, amelyek a háborús közgazdaság fekete lapjait alkotják. Az olaj és zsiradék központ rendelkezik azokkal az anyagokkal, amelyekből a szappan készül. Hogy miképpen

látja el ez a társaság a vidéki szappangyárakat, arról ékesen tanuskodnak a kereskedelmi miniszterhez intézett panaszos beadványok. A vidéki szappangyárak és kis szappankészítők csak morzsáját kapják a zsiradéknak, ellenben a fővárosi nagy vállalatok könyökig vájkálhatnak a szappan készítéséhez szükséges zsiradéknak. A zsiradék központ környezetében bizó vállalatok évi mérlegei beszédes bizonyítékai e centrum működésének. A zsiradékközpont érdekeltiségéhez tartozó cégek ugyanis milliókat keresnek, ellenben a vidéki cégek, amelyek nem tudják megtalálni a központhoz vezető utat, csak tengődnek. Ez talán még a legkevesebb baj volna, a legnagyobb szerencsétlenség azonban az, hogy az ország szegény kihaló lakossága nem tud szappanhoz jutni.

A pamut- és lenközpont eljárása ellen már több mint egy esztendő óta állandóan hangosan zúgolódik az érdekelt kereskedelem. Hogy ez a központ miképpen bánik a kereskedőkkel, milyen rémes károkat okoz a vidéki cégeknek, arról az Aradi Közlöny már megemlékezett és a központ garázdálkodásától visszhangzik most is ugysszólván minden kereskedői gyűlés. A kormány azonban gyönges ahhoz, hogy a pamut körül folyó rettenetes pusztító gyakorlatot megítélje. — A kávéközpont működése is azt bizonyítja, hogy azok a nagykereskedők, akiket a kormány annak idején e központba beosztott, horribilis nyereségre tesznek szert, ellenben ez érdekkörből kitalított vidéki cégek képtelenek áruhoz jutni és összetett kezekkel nézik, hogyan szerzik a milliókat a fővárosi kávékereskedők. A budapesti főkapitányság nem régen foglalt le egy waggon kávéval valamelyik budapesti kávé nagy cégnél. A kávéközpont a megmondhatója, miképpen jutott ez a kereskedő ama nagy mennyiséghez, amelyből Arad egész lakosságát el lehetett volna látni néhány hétre. Legutóbb megalakult a söldség és gyümölcsközpont, amelynek kötelessége szállítási igazolványokat adni, mert enélkül lehetetlenség az almát, a diót, a szőlőt és más gyümölcsöket expedálni. Amíg a szállítási igazolványokat a vidéki gyümölcskereskedők megkapják, addig százszor is elromlik az árujuk. Ezért szervezi a kormány a központokat? Ugy tudjuk, hogy azért létesülnek ezek a közgazdasági centrumok, mert a lakosságot egyenletesen akarják ellátni élelmiszerekkel. Sajnos azonban e központok rothadó árukhoz juttatják a fogyasztókat — lassúságuk és hanyagságuk miatt.

Klasszikus példája a központi garázdálkodásnak az, amit a keményítő központ produkált rövid idővel ezelőtt. Egy aradi vásárló néhány métermázsára keményítőt akart szerezni. A keményítő központ azonban kijelentette, hogy minimálisan egy waggont szállíthat. Ennél kevesebbet nem ad. Akinek csak 5 métermázsára vagy annál kevesebb kvantumra van szüksége az ne számíton keményítőre. Hogy a zugügynökök miképpen jutnak egy waggonnál is kevesebb keményítőhöz, azt csak azok tudják megmondani, akik a lánegynökök maximális árát

százszorososan tallépő nyereségéből részesülnek.

Mit szóljunk a Faközpontról, az Országos Szénbizottságról, a Korpaközpontról és a Burgonya Elosztó Irodáról egész országot megnyomorító tevékenységéhez? Mindenki tudja, hogy mielőtt megalakul valamely áru központja, az áru azonnal eltűnik a piacon és a lakosság kénytelen a titkos raktárak készleteit fogyasztani, természetesen hallatlanul magas áron. Alig néhány hónappal ezelőtt alakult meg például a Faközpont és azóta Aradon nem lehet tűzifát kapni. Mindjárt első intrádára elveszték a Faközponthoz beérkezett ama kérvények, amelyek a vidéki érdekeltek szállítási igazolvány elnyeréséért hozzá benyújtottak. A míg a beküldött kérvényeket pótolni lehetett, elmúlt vagy hat hét. Az idő azonban nem volt olyan udvarias, hogy a Faközpont botrányos szendricségségét respektálja. Hirtelen hideg lett, még mielőtt a Faközpont azétküldhette volna a tűzifa szállítási igazolványokat. Most majd tűhetünk ezekkel az elkésve érkezett szállítási igazolványokkal.

Belefárad az agyunk felsorolásába azoknak a bősztítő tényeknek és következményeknek, amelyek a magyar központok működéséhez fűződnek. Ugy látszik gróf Hadik János éber tekintetét sem kerülték már el ezek a szomorú állapotok. Végre belátja a kormány, hogy a központok mostani rendszerén változtatni kell. Az ország lakosságát azonban csak akkor nyugtatják meg, ha a központok ellenőrző közegeit teljesen kicserélik, illetve ha a központok elleni rendelet végrehajtását egészen új hivatali szervek kezére bizzák.

Megbonthatatlan
a munkapárt.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A Wekerle-kormány működése elé váratlan akadályt kezd gördíteni a választójogi blokkban nagy szerephez jutott szociáldemokrata-párt. Súlyos ellentétek támadtak a kormány és a szocialisták között Wekerle Sándor miniszterelnöknek a szerdai ülésen elhangzott felszólalása miatt.

Ilyen körülmények között egyelőre szünet fog beállni azokban a purparlékban, amelyek új erzséges pártot akarnak teremteni. Egyéb nehézségek is torzysulnak Wekerle ideáljának megvalósulása elé. Politikai körökben úgy tudják, hogy Andrassy megvált a koncentráció tárgyában elfoglalt álláspontjától és nem mutat hajlandóságot arra, hogy a tömör munkapárttal alkotassék meg a nemzeti egység új pártja.

Komoly forrásból eredő értesüléstünk oda tendál, hogy Andrassyék csak munkapárti diszidensekre akarnak pályázni és ezenek segítségével szeretnék nyélbe ütni az új alakulást. Itt

mesint Serényi Béla grófnak szánták szerepet. Serényinek az lenne a feladata, hogy a munkapártból válogassa ki azokat, akiknek támogatására Andrásyék reflektálnának és léptesse ki őket a mai többségi pártból.

Mondani is felesleges, hogy ily kísérletezés épen úgy kudarcra jár a jövőben, mint járt a múltban.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Nagyon érdekes összeférhetetlenségi ügyről beszéltek a Ház folyosóján. Az ügy, amely alighanem legközelebb bizottság elé jut, röviden a következő:

Az év elején, még a munkapárti kormányzás idején összeférhetetlenségi bejelentést tettek ifjú Teleki József gróf Tisza-párti képviselő elleneként mint a Luczenbacher-cég belfogója egy katonai körvasutat épített. A bejelentés után Teleki már csak néhány napig maradhatott képviselő.

Az új kormány hivatalbélése után Kobek Kornél köbölkuti képviselőt, ösmert vitarendezőt, kinevezték Esztergom-megyébe főispánnak. A kerület a politikai körökben általános ösmertlenségnek örvendő Luczenbacher Pál urat, a főispán sógorát választotta meg. Luczenbachert tehát megválasztották képviselőnek, miután a jelölés előtt egy nappal belépett a függetlenségi pártba. Képviselő lett, de megmaradt Luczenbacher Pálnak és tagja annak a körvasutat építő Luczenbacher-cégnek, amelyben való részvétel miatt mondatták le annak idején Teleki Józsefet. Egy cég tagjai, egy helyiségben (Budapest, V. Erzsébet-tér 14.) dolgoznak, még közös telefonszámot és használnak (133—03.) Az egyik sóornak mégis le kellett mondania, a másik viszont képviselő lehet.

Sajtóper

egy rossz vers miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hetényi-Heidelberg Albert neve ma Magyarországon — csakugy mint Zerkovitzé — foglalom. Egyik sem tartozik a klasszikus zeneszerzők közé, de a gyorsan és értékesen fölvirágozott magyar kabarézenenek elismert képviselői és igen sok vídamságot szereztek már az országnak.

Ez a derék Hetényi-Heidelberg Albert ma a szabadkai törvényszéket is foglalkoztatta, bizonyára nem jószántából.

Az ügynek előzményei a következők:

A szabadkai vásárokon — amint más helyeken is — közismert vásári árusok vékony dallízütekből dalokat énekelgetnek és így kínálják előadásra az árujukat: a dallízüteket.

Valamelyik vásáron egyik dal nem tetszett a szabadkai klerikális lap szerkesztőségének és igen mérges cikket írt ellene. Bár mindenki tudja, hogy Hetényi-Heidelberg soha verset nem írt, csak zenét. — a cikk mégis különösen Hetényire haragudott meg, aki máig sem tudja, hogy jutott e mérges cikk központjába.

A cikknek az volt a címe: Pesti nóták és kuplék — ocsmányságok a szabadkai vásáron. És voltak benne ilyenek:

„Akit bálványoznunk kellene: Hindenburgot, azt egy mocskosszájú Hetényi-Heidelberg nevű fiukonc teszi a legközönségesebb aljas gony tárgyává egy versében. A Hetényi-Heidelberg uraknak szabad ilyen ocsmány tartalmu verseket kiadniok. Ha ocsmányságot adtok is a népnek, a fő az, hogy ti sokat nyerjétek, sokat bezebeljétek. A pénz az istenetek. Képesek vagytok egy lelket megölni csak egy fillért nyerjétek.”

A közleményben foglalt ezen kifejezések miatt Hetényi-Heidelberg Albert feljelentést adott be

sajtó utján elkövetett rágalmazás miatt. A felelősséget Kónya Lajos szerkesztő vállalta.

Az ügynek ma volt a főtárgyalása, mely egyenesen szenzációs eredménnyel végződött.

A bíróság a vádlottat felmentette büncselekmény hiányában.

Az indokolásban kimondja a bíróság, hogy a cikk jogos kritikája volt az utcán énekelte versnek. Coromba ugyan a hangja, de az megfelel a vers nivójának. A verset ugyan nem Hetényi írta, de így a közlemény sem vonatkozhatott rá.

Az ítélet ellen a főmágnavádó képviselője felbuzgott.

Erről az ítéletről még sok szó fog esni irodalmi és művészi körökben. Pár hónappal ezelőtt Temesvárott egy pap-szerkesztőt igen súlyosan elítéltek hasonló szellemű kirohanásért, amely egyik irodalmi nagyság ellen irányult.

A mai tárgyalásnak különben volt egy igen érdekes része is. Az egyik szavazó bíró megkérdezte a tárgyaláson, hogy Hetényi-Heidelberg Albert tényleg létező személy-e.

Kisajátítják a román felekezeti iskolákat.

— Apponyi Albert gróf törvényjavaslata. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház tegnapi ülésén Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a többi közt a következő nagyérdekes-ségű bejelentést tette:

— A határszéli iskolákban az állami népoktatás térhódítása érdekében megkezdett akció a megkezdett terv szerint tovább folyik. Teljes tisztelettel a nem magyar ajkú állampolgárok nyelvérzékenysége iránt, az állami érdekek teljes megóvására és a magyar állam biztosságának megalapozására fogok törekedni.

A bejelentés mögött egy törvényjavaslat terve van, amelyen a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban erősen dolgoznak. Apponyi Albert gróf a költségvetési törvény tárgyalása alatt terjeszti elő a törvényjavaslatot, amelynek

hat szakasza közül az első jogot ad az államnak, hogy olyan helyeken, ahol azt az állam biztosságának érdeke megköveteli, az állami oktatás céljaira kisajátíthasson a felekezeti és községi román iskolákat, ha azokat az egyházi hatóságok és községek önként fel nem ajánlják.

A törvényjavaslat egyelőre csak tíz határszéli vármegye román felekezeti és községi iskolaépületeinek kisajátításáról rendelkezik, azokéról, amelyeknek román lakosságát a román betörés szomorú tapasztalatai az állam szempontjából megbizhatatlannak bizonyították. Beszterce-Naszód vármegyétől le Krassó-Szörénymegyéig húzódik ez a veszedelmes sáv s csak négy vármegye területe szakítja meg: a törvényjavaslat: Máramaros, Szilágy, Szatmár és Szoinokdoboka vármegyék nemzetiségi iskoláinak kisajátításától etekint, ellenben kiterjeszti a kisajátítási jogot Torda-Aranyos, Nagyküüllő és Kisküüllő vármegyékre, amelyeknek a területe nincs a határszálen.

A kisajátítás eszközéhez azért kell nyulnia az államhatalomnak, mert a legtöbb községben állami iskola céljaira alkalmas épület

csak egy van, a felekezeti, vagy községi iskola épülete. A háborus viszonyok közt pedig új iskola épületek építése teljesen lehetetlen.

A kisajátítási összeget a törvényjavaslat tantermenként és tanítói lakásonként 7500 koronában állapítja meg, szóval olyan felekezeti, vagy községi iskoláért, amelynek két tanterme és egy tanítói lakása van, az állam 22.500 koronával kártalanítja az iskola fenntartóit. Az összeg, amelynek megszavazását kisajátítás céljaira a javaslat a törvényhozástól kérni fogja, körülbelül 50 millió koronára rug.

Az 1907. évi népiskolai törvény a vármegyék közigazgatási bizottságára bizza annak megállapítását, hogy a felekezeti és községi iskolák működésének fenntartása veszedelmes-e az állam érdekei és biztossága szempontjából. A kisajátításról szóló törvényjavaslat előmunkálatai során a vallás- és közoktatásügyi miniszterium — értesülésünk szerint — már felszólította a közigazgatási bizottságokat nyilatkozattételre, sőt legnagyobbbrészt a válaszok is megérkeztek már és ezek csak megerősítették a minisztert abban a meggyőződésében, hogy a kisajátítás eikerülhetetlen.

A közigazgatási bizottságok tárgyalásai révén a román egyházi főhatóságok, az érsekek és püspökök megsejtették a készülő veszedelmet és a kultuszminiszterium már seregestől kapja a tiltakozó fölriratokat a román iskoláik megrendszabályozásának terve ellen.

Muiasztasokkal vádolt egyetemi tanár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jénában a büntető törvényszéken, a tudományos világban kivételes érdeklődéssel várt bünper indult meg, amelynek vádlottja nem kisebb ember, mint a jénai egyetem női klinikájának igazgatója, a világhírű nőgyógyász, Henkel Miksa dr. egyetemi tanár.

A vád azt mondja, hogy öt évvel ezelőtt a professzor több esetben minden szükséges nélkül műtétet végzett és e közben botlásokat követett el, nem kezele elég tisztán a betegeit, aminek az lett a következménye, hogy betegek egészségét bünös módon veszélyeztette.

A tárgyalásra számtalan tanut és szakértőt idéztek meg Németországból, köztük a híres berlini nőorvost, Czerny tanár titkos tanácsost, továbbá Blumenreich professzort, a vádlott, aki jelenleg törzsorvos és ki van tüntetve a vaskeresztrel, hosszabb beszédet tartott a maga védelmére és visszautasította az ügyész vádját, többszörösen hangoztatta, hogy betegek sorsa a szíven fekiúdt és a női klinika gyarapodására ömaga hozott áldozatokat.

Az elnök: Én mint tartománygyűlési képviselő többször voltam abban a helyzetben, hogy a jénai nőgyógyászati klinika ügyével behatóan foglalkozzam s lelkiismeretem kötelez, hogy a vádlott előadását legnagyobbbrészt helyeseljem. Mint említettem, ezt elmondani kötelességem volt.

Rendkívül érdekes volt a tanuként kihallgatott Rössler tanár vallomása, aki elmondotta, hogy boncolásai alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy Henkel tanár nem minden esetben járt el szakszerűen és ezért volt kénytelen végül ellene az illetékes hatóságnál panaszt emelni.

A védők egyike, megkísérelte, hogy behízonnyítsa ennek a tanunak, hogy eljárása nem kollégialis, sem orvosi szempontból nem volt helyénvaló. Czerny titkos tanácsos előterjesztett szakvéleményében behatóan foglalkozott a csecsemő gondozással a jénai klinikán és hosszabb előadásban vette védelmébe a vádlottat több vádponttal szemben. A tárgyalást az elnök elhalasztotta.

Döntő jelentőségű az Isonzó-áttörés.

— Nem örtülnek a csehek győzelmeinknek. — Harmincezer fogoly,
háromszáz ágyu. —

Sajtó tudósítók telefonjelentése.

Budapest, október 26. (Hivatalos.) főhadiszállás jelenti:

Olasz harctér:

Az Isonzó középső folyásánál harcra vetett osztrák-magyar és német haderők serény előrenyomulással áthaladtak a Karfreit Auza vonalon mozdulatainknak tegnap reggel óta szép időjárás kedvez. A Bainsizza Heiligengeist fensikón a Monte san Gabriele vidékéig szintén megtörtük az olaszok ellenállását. Az ellenség ott tart, hogy feladja mindazt a területet, a melyet a 11-ik Isonzó csatában sok ezer ember életével vásárolt meg. A Karszt fensikón változatlan helyzet mellett helyenként élénk harcok fejlődtek ki. A szövetségesek csapása két esztendő alatt több mint 50 km. széles vonalon megintatta az olaszok arcvonalát. A hátráló olaszok között sok helyütt legnagyobb felfordulás uralkodik, számos kötelék melyet teljesen elvagtunk, kénytelen volt a nyílt mezőn letenni a fegyvert. Nagy ágyutömeg, amely mindenféle kaliberű ágyukból áll és át nem tekinthető mennyiségű hadiszer jutott a szövetségesek kezére. Tolmeintól délnyugatra egy osztr.-magyar hadosztály egymagában 70 ágyut vett el az ellenségtől. Eddig több mint 30.000 fogoly vonult át a szövetségesek gyűjtőhelyén és több mint 300 zsákmányolt ágyut számláltunk meg.

Keleti harctér és Albánia:

Változatlan.

A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, október 26. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Olasz harctér:

A Flitschi és Tolmeini áttörési sikerüket kihasználva, hadosztályaink Karfreiton és Rezinon át előrenyomulóban vannak. A második olasz hadsereg északi szárnyának csapatai, amennyiben fogságunkba nem kerültek, megverve hátrálnak. Német és osztrák-magyar ezredek teljesítő képességben vetelkedve, ellenállhatatlan előretöréssel túlhaladták az eléjük tűzött célokon és kivetették az ellenséget azokból a hátrább fekvő erős magaslati állásokból, amelyeket védeni megkísérelt. Az olaszok nyomásunk alatt megkezdték a Bainsizza Heiligengeisti fensik kiürítését, sok helyen már olasz földön harcolunk. A foglyok száma több mint 30.000-re, köztük 700 tisztre, a zsákmány több mint 300, ezek között sok nehéz ágyura emelkedett. Tiszta őszi időjárás kedvezett tegnap a hadműveleteknek. **Ludendorff**, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya)

Berlin. Magas katonai helyen az olasz harcterről érkezett hírek alapján máris bizonyossá veszik, hogy a szövetségesek sergei

nagy döntő jelentőségű sikert értek el.

amely a stratégiai helyzetet a felső és a középső Isonzó mentén a mi javunkra változtatta meg. A front többi részéről is jelentett harci tevékenység fokozásából arra következtetnek, hogy az események szélesebb arcvonalon fognak kifejlődni. A vezető katonai körök természetesen tartózkodnak a végleges ítélettől, de hangsúlyozzák, hogy az elért siker jelentősége az, hogy az

áttörés teljesen sikerült olyan széles arcvonalon, mint annak idején Gorlicénél.

Az áttörés mélysége is tekintélyes. A nagy főhadiszálláson a támadás sikerét annál jobban értékelik, mert a szövetséges csapatoknak az időjárás nehézségeivel is meg kellett küzdeniök a jórészt ezer méternél magasabb hegyekben.

Az olasz sikság széléig még harminc kilométer széles hegyi terepet kell leküzdeni

Genf. Kadorna vereségét. Párisban az olasz hadvezetőség azon feltevésére vezetik

vissza, hogy a támadást a Trienti arcvonal felől varta. Az ellenség offenzíváját az egész olasz hadállásra rendkívül aggasztónak tartják.

Hága. A Times azt írja, hogy a német erősítések érkezése és jelentékeny osztrák-magyar csapatok összehívása következtében, az olasz fronton a szövetséges csapatok most számbeli túlsúlyba jutottak.

Berlin. Luganoból táviratozzák: Az olasz közvélemény a magyar-osztrák-német offenzíva hatása alatt áll. A lapoknak a fronton levő tudósítói bevallják, hogy a szövetséges csapatok nagyon jól választották meg a helyet, ahol az olasz állásokba be lehet törni.

Zürich. A magyar, osztrák, német offenzíva megkezdését a svájci sajtó igen fontos eseménynek mondja és tekintettel a legutóbb lejátszódott eseményekre, azt tartja, hogy az offenzíva időpontját igen szerencsésen választották meg. Több lap kifejezi azt a véleményét, hogy a támadás sikeres folytatása nagy hatással lehet Olaszország belső viszonyaira. Ezt Olaszország irányadó helyein is nagyon jól tudják és ezért feltehető, hogy az ellenállás elkeseredetten szívós lesz a központi hatalmak ellen. Az olaszok a legutóbbi időben el voltak készülve a támadás-

ra, de most fog kiderülni, hogy ezek az előkészületek eredményesek-e?

Budapest. A Bainsizza-fensikón, ahol az eddigi isonzói csaták folyamán az olaszok hallatlan elkeseredéssel harcoltak 200—300 lépésnyi előrehaladás kicsikarásáért, csapatainknak és a szövetséges német haderőknek most számos helyen sikerült az ellenség frontját benyomni és állásaiba benyomulni. A Saga melletti defilé mentén előrenyomuló csapataink elérték az olasz határt és a Natisune völgyhöz közelednek.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: Tolmeina és Flitsch között offenzívánk második napjának legfontosabb eredménye, hogy rohammal elfoglaltuk az egész Kolovrat-hegyhátat, amely Tolmeintól Karfreitig az Isonzó völgyén uralkodik. A magyar-osztrák és német csapatok ellenállhatatlan támadása ezt a fontos hegyhátat, az olasz védelem legfontosabb támaszpontját kezünkbe juttotta. A Krn és Vrsib nehéz terepén csapataink kétezer méter magasan nehéz harcok után legyőzték az olaszok erősen kiépített védállásait. Még e harcok közben száz csapataink emezektől északra megkerülték az ellenséget, amely nyomban felhagyott minden ellenállással, mihelyt észrevette a hátulról fenyegető veszedelemet.

A Flitsch- és Rombon-vidék hó- és jégmezőin alpesi csapataink ismét a régi támadó erővel harcra lépnek. Jéggel és hóval borított lejtőkön kellett előre törni. Az ellenség foglyokat és ágyukat hagyva hátra visszavonul.

Lejebb a Bainsizza-fensikón magyar és osztrák csapatok támadása, melyet a németeknek az Isonzó jobbpartján való előnyomulása támogat, tovább halad előre. Gyors iramban üldözzük az Isonzón át menekülő ellenséget.

A repülő tevékenység ma már rendkívül élénk volt. Több légi harcra került a sor. A szövetséges repülő 13 ellenséges készüléket lőttek le.

Elfogott olaszok vallomásából kitűnik, hogy támadásunk az olaszokat nem érte váratlanul, de az a hevesség, amellyel a támadást keresztül vitték, nagyon meglepő volt. Nem tudtak védekezni támadásunk demoralizáló hatása ellen. Gyalogságunk rohamtámadásának oly ereje volt, hogy az olaszoknak nem maradt idejük a védekezésre. Elkeseredett utóvédharcokra került a sor, amelyekben mi kerekedtünk felül.

Bécs. A Reichsrat mai ülésén Gross dr. elnök bejelentette, hogy az olasz fronton a mai nappal a foglyok száma meghaladja a harmincezeret, a zsákmányolt ágyuk száma pedig háromszáz. A bejelentéshez a következő szavakat fűzte:

— Nem kell többé aggódni tengeri kikötőnkért, Triesztért. A mielőbbi tisztességes béke reménye emelkedett. Vajha a siker hű maradna a szövetséges hadseregek fegyvereihez és győzelemről-győzelemre haladnának a szövetséges seregek. Ő felsége I. Károly császár és a dicső hadseregek éljenek, éljenek, éljenek!

A képviselőház háromszorosan visszahangozták a Hoch-ot és a nagy győzelem bejelentése után percekig lelkesen tapsoltak. A németek és lengyelek felálltak. Kinos hatást keltett, hogy a cseh radikálisok padjain sokan ülve maradtak.

OLVASSA NAPONTA

Az „Aradi Közlöny” apróhirdetéselt. Hétköznap 50—60. vasárnap és ünnepnap 100—120 költőjele apróhirdetés található az „Aradi Közlöny”-ben. —

Német vonalak visszavétele.

Berlin, október 26. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hárter:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Flandriában tegnapés az éj folyamán az egész arcvonal hosszában élénk volt a tűzeréségi harc. Különösen heves volt a tűz a Houthouster erdőtől Hillebeckig. Itt reggel pergőtűzzé fokozódott Franciák és angolok éjjeli részleges támadásai vonalaink előtt mindenütt meghiusultak. Az eddig beérkezett jelentések szerint az ellenség virradat után több helyen támadást intézett.

A német trónörökös hadcsoportja:

A franciák a Chemin des Dames északi lejtőjén erős tüzelőkészítés után benyomultak az Ailette lapályra. Támadásuk az előző éjjel a Pinoni erdő déli szélére összevont előcsapatainkba ütközött, amelyeket rövid harc után az Aisne csatorna északi partjára vontunk vissza. A legutóbbi harcnapok előtt a szétlőtt pinoni erdőbe beépített ágyuanyagot teljesen megmenteni nem sikerült. A harcmező több helyén az ellenség lökésének sikeres kivédése után vonalainkat tervszerűen a Chavignon mellett és innen délre fekvő csatorna mögé helyeztük. Az ellenség később több ízben megkísérelte, hogy átkeljen a csatorna hajlásán is, csapatjaink mindenütt visszavetették és több mint 1200 méter szélességben rohammal elgolyázták a franciák állásait. A Chaume erdőben legőzték a megszálló őrséget és foglyokat hoztak vissza. Az ellenségnek árka visszafoglalására irányult több támadása eredménytelenül omlott össze. A többi hadseregnél feldehítő osztagok viharban és esőben számos ütközetet vívtak. A keleti harctéren és a macedon arcvonalon nem volt fontosabb esemény. **Ludendorff**, első főszállásmester. Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Tisztviselők háborus segélye.

— Sajtó tudósítók teletjelentése. —

A képviselőház mai ülésén Szász Károly elnökölt. Bejelentette, hogy Tisza István gróf sürgős interpellációra kér engedélyt, a melyet a belügyminiszterhez kíván intézni a hátsó-drogmegyei alispán és főjegyző felüggesszése ügyében. Tekintettel arra, hogy a Ház este 7 órakor sorsolja ki az ítélkező zsűrit Hegedüs Loránt összeérhetetlenségi ügyében, javasolja, hogy 6 órakor térjenek át a sürgős interpellációra. A Ház ehhez hozzájárult.

Ezután harmadik olvasásban elfogadták az indemnitási javaslatot.

A horvát pénzügyi egyezmény tárgyalása során **Wekerle** Sándor bejelentette, hogy a háborus adók kizárólag a háboru céljaira használhatók fel. A javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadták.

A közszolgálati alkalmazottak újabb háborus segélyéről szóló javaslatot **Münnich** Kálmán előadó ismertette.

Elsőnek **Hindy** Zoltán szólt a javaslat-hoz. A köztisztviselők — mondotta — nemcsak az iga vonására alkalmasok, hanem joguk van megkivánni, hogy munkájuk súlyos terhét az élet gondjai ne tetézzék. Az

1893. évi IV. törvénycikk megalkotása óta ezen a téren csak ideiglenes toldozásokkal találkozunk. Minden újabb kísérlet a politikai torzsalkodás áldozata lett. Azonnal hozzá kell fogni a köztisztviselők fizetésének intézményes rendezéséhez, még pedig úgy, hogy a tisztviselők biztos előrehaladása biztosítottassék. A rangosztály szolgáljon a kiválók emelkedésére, de minden alkalmazottnak biztosítani kell, hogy teljes szolgálata alatt bizonyos fizetési magaslatot érjen el. A közszolgálati alkalmazottak fogyasztási szövetkezetét országosan úgy kell szervezni, hogy a piac árhuillárzásától függetlenítettessék. A mai beszerzési csoportok semmit sem segíthetnek. A köztisztviselők fizetésének végleges rendezése reményében elfogadják a javaslatot.

Preszly Etemér nem tartja indokoltnak a tisztviselők panaszát, a javaslat ellen, mert amíg tavaly 150 millió, az idén 360 millió szerepel a költségvetésben tisztviselői fizetések címén. Kifogásolja az állami hivatalok beszerzési csoportját, amely bürokratikusán dolgozik.

Az elnök ezután megtette napirendi indítványát.

Következett **Tisza** István gróf sürgős interpellációja, amelyről lapunk más helyén számolunk be.

Az ülés végén kisorsolták az ítélkező zsűrit Hegedüs Loránt összeérhetetlenségi ügyében. Az ülés este 7 órakor végződött.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

Színházi hofi műsor.

Szombaton d. u. 3 és fél órakor: ifjúság és népies előadás: **Lavotta szereleme.**

Este 7 és fél órakor rendes helyárrakkal: **Márványmenyasszony.**

* **A színházi iroda hírei.** Vasárnap esti előadások. Vasárnap mint rendesen két előadást tart a társulat. Délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor mérsékelt helyárrakkal az Obsitos pompás daljáték van műsoron a főszerpekben Horváth Mici, Hepesné, Bánházi, Barics, Győző, Polgár, Várnai, Kertész stb. Este 7 $\frac{1}{2}$ órakor rendes helyárrakkal a **Márványmenyasszony** kitünő operettnek lesz a negyedik előadása. **Lavotta szereleme.** Barna Izsó hangulatos daljátéka, melyet a legszebb Lavotta-dalokból állított össze, kiegészítve a XVII. század gyönyörű énekével, ma délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor kerül előadásra ifjúsági és népies előadásul; ez lesz egyúttal ennek a minden tekintetben kitünő operettnek első délutáni előadása. **Előkészületen.** A Varsói citadella, Zapolska Gabriella lengyel írónő lebilincselő, izgalmas drámája, a Magyar Színház ujdonsága. **Boccacio** operett repris, melyben az egész személyzet foglalkoztatva van. Ugyanesek megismétli a társulat a **Traviata** és a **Szevillai borbély** operákat is. Az összes darabokból állandóan folynak a próbák.

* **Barrison-Neufeld koncertje.** A Növendelmi hivatal a Napközi otthon javára elsőrendű hangversenyt rendez november 3-án, melyen a világhírű tuncművész: **Barrison** Gertrud és a kiváló zongoraművész **Neufeld** Gyrete lép fel. Korlátozott számú jegyek Scherhag H. és fia cégnél váltható 10—1 korona árban.

* **Dohnányi** hangversenyére a még meglévő kevésszámú jegyek Scherhag H. és fia cégnél váltható 10—1 korona árban.

* **Az Aradi Tükör** legújabb száma ma jelent meg rendkívül érdekes és változatos tartalommal. Többi között a küszöbön álló városatyaválasztásokról olvashatunk bátor-szavú cikket a lapban. Sok családot fog érdekelni az Aradi Tükör ama cikke is, amelyben a sebesült és beteg aradi katonák hazahozatalának megtagadását teszi szóvá.

— **Az utolsó percben** című 5 felvonásos színes bűnügyi sláger vasárnap az **Erzsébet-mozgőszínházban.** E kép a filmtéchnika legkiválóbb alkotása és páratlan a maga nemében. A színészek rutinos játéka, a rendezés nagy sikere előtérbe helyezi minden hasonló zsánerű képnél. A gyönyörű realiztikus tájak, melyeket eredeti színekben látunk mintegy szuggeszióképen bilineseli le a nézőközönséget. Minden egyes jelenete izgalommal teli s emellett finom és megnyerő. — **Csütörtökön Erna Morena-film.**

Révay Kálmán fegyelmi ügye a táblán.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nagyváradai ítélőtábla fegyelmi tanácsa **Lábán** Lajos táblai elnök elnöklése alatt ma foglalkozott **Révay** Kálmán aradi járásbíró fegyelmi ügyével. A tanács tagjai voltak: **Gelata** Géza, **Hubay** Lajos, **Gálbori** József és **Kepes** L. Miklós. A vádat **Baróthy** Pál főügyész képviselte, a védelmet **Nagy** Mihály dr. nagyváradai ügyvéd látta el.

A vádirat négy pontban foglalta össze a vádat. Elsősorban az a vád az aradi járásbíró ellen, hogy 1917 januárjában egy görög keleti lelkésszel, mintán ennek egyik sikkasztási perét elintézte, a tárgyalás után a korcsmában együtt ivott. A második vádpont azt mondja, hogy a járásbíró ugyanaznap délután pezsgőzött a pappal.

A harmadik vádpont szerint **Révay** Kálmán Nagyhalma gyon az ugynevezett Rézi néni korcsmájában elfogadott egy ismeretlen román embertől bort és sört és dülöngve ment haza a korcsmából. A negyedik vádpont azt mondja, hogy **Révay** Kálmán járásbíró a hivatalos órák alatt ügyelek jelenlétében pálinkázik.

A bizonyítási eljárás folyamán **Nagy** Mihály dr. védő előterjesztésére megállapította a fegyelmi tanács, hogy az első vádpontban említett per nem sikkasztási, hanem *becsületesség* per volt, amelyet a görög keleti lelkész indított s amelyet a járásbíró megszüntetett, miután a főmagánvádló a vádat visszavonta.

A tanúk igazolták, hogy a bíró barátjának, **Russ** György körjegyzőnek hívására ment el a korcsmába és vele volt délután is. Igazolták a tanúk, hogy **Révay** Kálmán járásbíró pontos és rendszerető bíró volt mindig és nem volt részeges.

A fegyelmi tanács, miután a két koronatanu a körjegyző és a lelkész nem jelentek meg, a tárgyalást einapolta.

FIGYELMEZTETÉNK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen óvást figyelmebe nem veszi, büntetendő cselekményt követ el. :-: :-: :-: :-:

Aradi urnők a nők választójogáról.

— Az Aradi Közlöny tudóstóljától. —

Nagy idők — nagy átalakulásokat hoznak rombolnak és építenek — átváltoztatják a társadalmat és csodálatos fejlődésnek a lehetőségeit nyitják meg. A mai idők egyik legérdekesebb és hatásaiban egyelőre kiszámíthatatlan kérdése: a nők politikai jogának problémája. Mert probléma ez, még pedig a javából. Az idő követeli ennek a megvalósítását. A kormány választójogi tervezete szerint minden önálló keresetű nő, aki legalább négy polgári iskolát végzett, szavazati jogot kap. A dolgozó nők társadalmi óriásilag megnövekedett s a munkakört, melyet ma betöltenek a fronton küzdő férfiak hagyják reájuk időleges örökségül. Természetes, hogy ez joggal megnövelhette önértéküket, s mert be is tudták tölteni ezt a munkakört: saját maguk előtt épp úgy, mint a társadalom előtt is munkájuk értéke jogosan megnövekedhetett.

A fejlődésnek útját vágná az, aki ilyen körülmények között nem tartaná méltónak a nőket a politikai jogok gyakorlására. E kérdéssel eleget szónokoltak már parlamentekben és népgyűléseken, a nőemancipációnak egyes női apostolai szerfölkött éles hangot is használtak igazságaiknak bebizonyítására, de a legilletékesebbeket: a nőket nem nagyon kérdezték még eddig meg: vajjon kell-e nekik szavazati jog vagy sem? Mert nem is olyan egyszerű ez a kérdés, amilyennek az első pillanatra látszik. Vajjon a nők összesége, mely eddig is meg volt a maga szép és nemes feladatainak gyakorlásával elégedve, kívánja-e ezt, vagy pedig csupán önálló és kenyerét maga kereső nők társadalmi követeli?

Szükségesnek tartottuk, hogy itt Aradon kikérjük azoknak a nőknek a véleményét, kik részben írásban, részben gyakorlatban már több alkalommal foglalkoztak a nőkérdéssel s okos szavuk mindannyiszor meghallgatásra és figyelemre talált. Négy magas intelligenciájú aradi uriaszonyt kerestünk fel, akiknek véleményét a nők politikai jogának kérdéséről az alábbiakban közöljük:

Auszterveil Lászlóné.

Az intervjut nagyon jó jelnek veszem: ebből is látom, hogy erősen közeledünk ahhoz az időhöz, amidőn csakugyan meg lesz a nők szavazati joga és ezzel kapcsolatban a női képviselők bevonulnak a parlamentbe. Akik csak legutóbb is az aradi blokk gyűlésen hallhatták Glücklich Vilmit, amint erről a kérdéssel az ő meggyőző és okos érvelésével beszélt, azok bizonyíthatnak melletttem, hogy egy percig sem jutott eszükbe felkiáltani:

— Mégis csak női beszéd ez!

Bizony nem juthatott eszükbe ilyesmi s kár lett volna még összehasonlítást is tenni a férfiszónokokkal, mert ez az összehasonlítás ebben az esetben — egy nő javára ütött volna ki. Ő nem becsmérelt senkit, nem hánytorgatta fel, mit mulasztottak el eddig, hanem arra hívta fel a figyelmet, hogy mit kell ezentúl tenni. Az ilyen és hozzája hasonló nőknek miért ne lenne helye a parlamentben? Ha a képviselőházban nő fog bekerülni, az hiszjék el, elég garancia lesz

arra nézve, hogy az illető kiváló és okos teremtés s ezt ugyebár nem mindig lehet elmondani a férfi képviselőkről. Ha képviselő lesz egy nő, bizonyára lesz alkalma emondani és orvosolni azokat a bajokat, amiket a női választók reábiztak, hiszen a háboru egyszerre sok-sok ezer nőt állított a küzdő élet közepébe s ezekenek már van gondolatuk arról, hogy hol és mint kell majd javítani és változtatni. Hogy csak egy példát említsünk, a tanárnők és tanítónők sok üdvös gondolatot fognak felvetni, amelyet már évtizedek óta maguk a férfi pedagógusok is hangoztatnak, hogy az iskola rendszere milyen avult s mennyire ujításra szorul. Igazán azt kell gondolnunk, hogy az ujításokat arra az időre hagyják, mikor a nő is hozzászólhat, hogy mint a családban a gyermeket, úgy a társadalomban is a nő vezesse az emberiséget jobb és szebb célok felé.

Arra a kérdésre, hogy milyen pártra szavaznék, ha már meg volna a szavazati jogom, azt felelhetem, hogy csakis arra a pártra, amely a legönzatelenebb, tehát amelyet a legnemesebb célok vezetnek.

Baross Boriska.

Dehogyan is tudok én a nők politikai jogáról beszélni. Öszintén bevallhatom, hogy ez a kérdés nem is nagyon érdek. A nők ne a politika terén érvényesüljenek, hanem olyan téren, amelyre fizikumuk és lelkük alkalmas. Engem alig érdek más, mint az én szegényeimnek a sorsa. Ha ez politika, úgy igenis szeretem a politikát, ha nem az, nem törődöm vele. A feminizmus radikális előretöréséért nem lelkesedem. Szeretném, ha a nő minden körülmények között nő maradna. Még a gazdasági téren is. Mert hiszen csak arról van szó, hogy a nők politikai jogot kapjanak, hogy saját sorsuk intézését megkönnyítsék. Nos tehát könnyítsék meg a dolgozó, a társadalomra nézve értékes nők megélhetését és helyzetét, de ne csináljanak belőlük politikusokat. Ha azonban mégis az idő, a körülmények, a társadalom követelményei úgy határoznak, hogy a nőknek is ki kell lépni a nyilvánosság porondjára, akkor szeretném kettéválasztani a nők társadalmát. A kenyérkereső nők társadalmára, akitől elválasztanám azokat a nőket, kiknek a gondviselés megadta a lehetőségeket arra, hogy ne kelljen belevegyniük a túlekedő élet zajába. Az előbbieknél megadnám a szavazati jogot, az utóbbiakat megóvnám a szavazati jogtól, mint reájuk nézve teljesen felesleges ballaszt-tól. Meggyőződéses Tisza-párti vagyok, de talán nem a politikust bámulom e nagy férfiuban, hanem az erőskező akaratával élni tudó embert. Nem politikai meggyőződés vezet tehát ebben a véleményemben, hanem az érzésem, amelyről megvagyok győződve, hogy mindig helyesen mondatja ki velem ítéletemet.

Darányi Jánosné.

Szinte féltékeny fogadott bennünket Darányi Jánosné, ki mindjárt beszélgetésünk kezdetén őszintén nyilatkozta ki:

— Szerkesztő ur! én nagyon félek az intervjutól. Az intervjuk mindig csak kellemtelenséget okoznak.

Igyekezünk megnyugtani önagságát, ki aztán kedvesen a következőképpen válaszolt:

— Nehézen fog megnyugtani, mert a férjes asszonyok véleménye mindig a férfi véleményétől függ. Látja a nők politikai jogának kérdésében is zavaró momentum a férjes asszony helyzete. Mert nekünk arra kell törekednünk, hogy a családi életben mindig harmonia legyen. Már pedig mi lesz akkor, hogyha a férjnek más a politikai nézete, mint a feleségnek. Nem gondolja-e, hogy ez a nézeteltérés örökös perpatvarra fog vezetni? Ma kis kérdések felett is összekülömbözhetnek a házastársak, mennyivel inkább akkor, ha a magas politika kérdéseiben nem tudnak majd megegyezni. Bármilyen csábító is tehát a nők szavazati jogának megadása, én bizony csak a dolgozó és kenyérkereső nőkre terjeszteném ki, de azok közül is csak azokra, akik — nem férjes asszonyok. A férjes asszonyokat elvből kizárom a szavazati jog előnyeiből. Ne higgye, hogy tréfiálok. Mert mindennél fontosabb, hogy béke legyen a családban. Legalább is asszonyra nézve ez a legfontosabb probléma. Tagadhatatlan, hogy a nőknek bevonása az alkotmányunk ugynevezett sancába sok kérdésben előnyös lesz az államra és a társadalomra. Vannak olyan ügyek, amelyekhez a férfiak a legjobb akarat mellett sem értenek eléggé. Ez a fiziológia kérdése is. Ezekhez az ügyekhez nem is érthet más, csak nő. Világos, hogy ezeket nő tanácsa nélkül nem is lehet helyesen és jól elintézni. Hogy csak egy pár ilyen dolgot mondjak, a gyermek kérdése, a betegápolás ügye, a cseléd ügyés más sok, amelyekben nők hosszú időn át mintegy belenevelődtek s amelyekkel a férfiak igazán komolyan sohasem törődtek.

Ami azt a kérdést illeti, hogy ki a politikai ideálom s melyik pártra szavaznék, ha most szavaznom kellene, röviden megmondhatom önnek:

— Gróf Tisza István.

Ne kérdezze, hogy politikai meggyőződés mondatja e velem ezt a nevet, mert erre nem tudok felelni. Azt hiszem, nem. Intuitív érzés vezet inkább, amely önkéntelenül is megbámulni kész ezt a nagy magyar államférfiut, aki imponáló erővel tudta a maga akaratát mindenkor keresztülvinni. De csit... ne beszéljünk többet erről a kérdéssel, mert hátha az uramnak más véleménye van.

Prohászka Lászlóné.

Prohászka Lászlóné a felvetett kérdésekre a következő választ adta:

— Az Aradi Közlöny kérdése egészen váratlanul ért. Nem mondom, hogy nem gondolkodtam már a nők választójogáról, de őszintén bevallom, soha sem törődtem annyit politikával, hogy abban teljesen járatos legyek. Már pedig aki e kérdésre helyes feleletet akar adni, annak a napi politikával is számolnia kell. Kétségtelen, hogy a nők szavazati joga egy nagy lépés az emberiség fejlődésének történelmében. Más kérdés azonban, hogy meghozza-e azt az eredményt, amelyet ettől az érdekelték várnak. Mi, asszonyok, nem hiszem, hogy alkalmas médiumok volnánk a nagy politikában való érvényesülésre. Azt hiszem, hogy nemzedékeknek kell elmulniuk és pedig politikai foglalkozás közepette, míg a nők is odajuthatnak, ahol ma ebben a tekintetben a férfiak

állanak. A férfiak belenevelődtek a politika irányításába s akár nem engedtek minket érvényesülni, akár nem akartunk érvényesülni, a tény az, hogy a politika teljesen terra incognita előttünk. Ismeretlen föld, amelyen nem ismerjük ki magunkat. Lehet azonban, hogy az én véleményem kissé félénk s azoknak van igazuk, akik megváltásnak tartják a nők nézve a szavazati jog megadását s a kik biztosak benne, hogy a nők ezzel élni is fognak tudni. Mint reális számító, azonban azt tartom, hogy a nőknek egészen más hi-

vatásuk, mint a nagy politika intézése, sőt hogy hivatásuk sokkal szebb és ideálisabb, semhogy azt feláldozni joguk volna bármilyen gyönyörű, de utópisztikus eszmékért. A család — az állam alapja! mondják a jogbölcselők s ha ez igaz, akkor a nőnek elég politikai terrén, hogy az állam alapját a családot növelje, fejlessze és rendben tartsa. Ezzel talán meg is elégedhetünk. Mindenkori Tisza István politikájával rokonszenveztem, noha ujabban — azt hiszem — az ő politikája is revizióra szorul.

Artatlanul két és fél évig a fogságban.

— Alaptalan vádak egy százados és hat altisztje ellen. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Sachs Viktor százados két és fél évi fogság után szabad ember, rehabilitálva van és visszakapta a becsületét. A huszonkét nap óta tartó érdekes és bonyolult tárgyalás ma meglepő fordulathoz jutott. A temesvári hadségi bíróság katonai ügyésze a védők által is felhozott, valamint a bíróság által beszerzett nagyszámu bizonyíték hatása alatt eddig képviselt álláspontját megváltoztatta és a vádat legnagyobb részét elejtette.

A mai tárgyaláson elsősorban Reitinger katonai ügyész szólalt fel. Mindenekelőtt előterjeszti, hogy a meggyőző bizonyítékok súlya alatt a Sachs Viktor százados ellen sikkasztás és csalás miatt emelt vád tarthatatlanná vált, azért az e tekintetben előterjesztett és a benyújtott vádiratban foglalt vádakát egészében elejti és vádját aképpen módosítja, hogy Sachs Viktor százados, mint a Nagybecskerekben állomásozott 29. gyalogezred első századának 1914 december 21-től 1915 március 28-ig volt parancsnoka, ezen minőségében az által, hogy az ellenőrzése alatt állott helytelen gazdálkodást türt, a könyvekben a hamis bevezetéseket eszközölte, az eredeti könyveknek, számláknak és céduháknak eltűnését lehetővé tette, kötelességeit szándékosan megsértette és ezáltal a katonai Bt. 286. paragrafusának e) pontjában ütköző szolgálati kötelességek megszegése és a szolgálati szabályok szándékos mellőzéseben megnyilvánuló büncselekményt követte el.

Bejelenti egyúttal, hogy Leitner Lajos, Biedl Ede, Ehmaan Lajos, Budai János és Bukurov István és Joanovics Eutin ellen emelt vádjait elejti, mert a védelem előterjesztéseit bizonyítottan veszi. Ezután a vád visszavonását, illetve módosítását a katonai ügyész hosszan megindokolta.

Skuteczky Miksa dr. védő: Mindenekelőtt kijelenti, hogy bárha a megváltoztatott vád következtében a tárgyalás elhalasztását kérelmezhetné, ezzel a jogával nem akar élni, mert hiszen az ügyet itéletre megérettnek találja és a megváltozott vád amugy sem bír alappal. Egyébként is alig várta azt a pillanatot, amidőn védelemnek artatlansága az ügyész kijelentéseivel bizonyítást nyer és bárha teljes elégtétele csak úgy lett volna a vádlottnak, ha vádelejtés folytán szűnik meg az ügy, mégis nyugodtan néz elébe a bíróság itéletének. Hiszen a mai világrendítő események között, amidőn a személyek és a vagyon értéke adminium redukálódott, amidőn az egész emberiség nagyobb célokért küzd, egy embernek a maga becsületeért való küzdelme elenyészik. De mint hogy ezért az emberért családja is remeg, tisztársai és ismerősei is sikra szállottak érte, nem lehet az eset felett röviden napirendre térni. Foglal-

kozni kell avval a terjedelmes váddal, a mely a bírák elé a vádlottat, mint a legnagyobb büntést állítja és amely

egy lelkiismeretlen vizsgálatnak és pártoskodó embereknek a száleménye.

Ezért bárha a katonai ügyész már részletesen foglalkozott a vádirattal és annak minden egyes pontját szétmorzsolta, neki is foglalkozni kell ezzel a vádirattal, mert le akarja szögezni azt a tényt, hogy egy különben derék, lelkiismeretes, nagybecsűlt és nagy jövőre hivatott katonát, kinek a harcra lett volna a helye, mennyire tökre tud tenni egy alaptalan vád és annak alapján felépített alaptalan egyoldalu vizsgálat.

Foglalkozik ezután Geschek százados ezen ügyben tanúsított szerepével és a vizsgálóbíró vizsgálatával, majd adatokkal támogatva

rcázmatat a megbízható rosszhírszeműségére.

A maga részéről még a liszt és a huskezelés körül sem talál semmitféle szabálytalanságot, hiszen a cél, amely védelemet vezetett a legnemesebb volt és azt az ügyész is elismerte: a legjobbat nyújtani katonáinak és belőlük a legkiválóbb, harcra készített, harcra edzett katonákat formálni. Eléggé sajnálatos, hogy éppen ennek a parancsnoknak nem adatott meg a mód arra, hogy kiváló képzettségeit a harcra is beigazolja, elvonták őt hivatásától, családjától és a társadalomból. 908 napig börtönben tartották csak azért, mert

ellenségét valóságos hajsztát indítottak ellene.

Artatlanságának bizonyítéka az, hogy sok ezer koronával rendelkezett, de magának abból egy fillért sem tartott meg, hanem az egész katonai részere tartotta és hogy nagy bizalmában alantassai iránt százezer koronát is nyugta nélkül adott át tisztjeinek.

Sachs Viktor százados maga is néhány szóval meggyőzően hangoztatja artatlanságát és kérte a pártatlan bíróság igazságos itéletét. Szenvedése miatt legalább a felmentésben nyilvánvaló elégtételt várja és ebben a felmentésben annál is inkább bizik, mert hiszen mindenfelé ahol jár, csak a legnagyobb szeretettel találkozott, embertársai tisztelettel környékezik, már pedig a nép szava — Isten szava.

Ezután a bíróság tanácskozássra vonult vissza és meghozta itéletét, amellyel Sachs százados vádlottat az ellene emelt vád és következménye alól büncselekmény hiányából, a többi vádlottakat vádelejtés folytán teljesen felmenti.

Korlátozzák

a birtokvásárlást.

(A földművelésügyi miniszter új rendelete.)

— Saját tudósítók telefonjelentése —

Mezőssy Béla földművelésügyi miniszter a Ház tegnapi ülésén bejelentette, hogy a jövőben a birtokok tulajdonjogának átruházását állami engedélyhez kötik s a birtokforgalom e korlátozását kormányrendelet fogja szabályozni. Mezőssy Béla földművelésügyi miniszter kétségenkivűlerősen reakcionárius kormányintézkedés indokairól és részleteiről így nyilatkozott egy estlapp munkatársának:

— Az egész háboru alatt a sajtó és ennek hatása alatt a nagyközönség élénken foglalkozott azzal a visszás helyzettel, hogy főleg a határszéli vármegyékben a legveszélyesebb pontokon olyanok kezében volt a föld, a kik, sajnos, nem minden tekintetben állották ki a tűzpróbát. Már most gondoskodni kell arról, hogy a lövészárokból visszatérő katonák és az amerikai visszavándorlók földhöz jussanak és ezenkívül azok a kisgazdák és földművesek, a kik a megtakarított pénzükből földhöz akarnak jutni, ne legyenek arra kényszerítve, hogy egyes spekulánsokhoz forduljanak, hanem közvetlenül jussanak földhöz. Gondoskodni kellett arról is, hogy egyes spekulánsok a magyar nép földszerzési vágyát kihasználva, a kisbirtokok szerzőkkel olyan túl magas árakat ne fizetethessenek, a mely aztán sok kis egzisztencia összeomlását jelentette volna. Fokozottabbá és sürgősebbé tette a kormány közbelépésének szükségességét Erdély és a határszéli vármegyék védelme. Erre való tekintettel, rendelet fog megjelenni arról, hogy ezentúl minden birtokvásárlás — kivéve a városok belsősegeit és az öröklés esetét — hatósági engedélyhez lesznek kötve.

— Ez úgy történik, hogy minden ingatlan tulajdonjogának átruházását a telekkönyvi hatóság csak akkor fogja elrendelni, ha az e célra feljogosított hatóság a tulajdonjog átruházásához beleegyezését adja. A kisebb földterületek átruházására az engedélyt az e célból szervezett helyi hatóságok (miniszteri kirendeltségek) minden akadály nélkül fogják megadni. És korlátokat csak ott fognak emelni, a hol azt látják, hogy egyesek a kis parasztbirtokokat célzatosan vásárolják össze, hogy azokat egy kézben felhalmozzák. Nagy birtoktestek tulajdonjogának átruházásához az engedélyt a földművelésügyi miniszterium fogja megadni — az állam elővételi jogának szemmel tartásával.

— Az államnak akkor, a mikor ez birtokpolitikája érdekében áll, joga lesz az eladóvá tett birtok átruházását megtagadni és a birtokot magának megtartani.

— Lehet, hogy lesznek összejátszások, meg fogják kísérelni ezt, azonban ennek elkerülésére gondoskodás történik arról, hogy a vételár ne az eladó állapítsa meg egyoldalúan, hanem az államnak joga lesz a birtok vételárát bírói becslés útján megállapítani.

— A birtokvásárlások céljára a központok jövedelmét fogjuk felhasználni. Ezt az összeget az a minisztertanács, a mely a birtokpolitikai rendeletet megtárgyalta, már földművelésügyi miniszter rendelkezésére bocsátotta. Remélem, hogy ezzel legalább némileg enyhül az az animozitás, amely a közvéleményben a központok ellen fennáll, ha a központok jövedelme altruisztikus célokra fordíttatik.

— Gondunk lesz rá, hogy a birtokengedélyezéseket senki pártpolitikai szempontból ne

kezelhesse, hanem az engedélyek megadása mindenütt — lehetőleg bírói minősítéssel bíró — megbízható egyénekre legyen bízva. Az pedig, hogy a földművelésügyi miniszterium, álljon annak élén bárki, a birtok-engedélyezést mint politikai borraalót kezelje, teljesen ki lesz zárva, hiszen az olyan miniszter, a ki ily

birtokpolitikát csinálna, egy percig sem maradhatna helyén, elzavarná onnan azonnal a közvélemény, még inkább a sajtó.

— Már november hó elsején életbelép az eladás korlátozása, mert a rendelet valószínűleg a hivatalos lap holnapi számában meg is jelenik.

Minden kapható a Városi kávéházban.

— Galíciaiak garázdálkodása Aradon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mintegy két héttel ezelőtt jelent meg a kormánynak a lánckereskedelem elleni rendelete, amelynek tudvalevőleg e hó 15-én kellett volna életbelépnie. A rendelet egyes intézkedései azonban tudvalevőleg túllőttek a célon, mert a tisztességes kereskedőket is méltatlan zaklatásnak tették ki. A kereskedelmi érdekképviselet ez ügyben megindított akciójának az lett az eredménye, hogy október 15-én léptették életbe a rendeletet és valószínűleg azokat az intézkedéseket, amelyek a régi megbízható kereskedő cégek érdekeit veszélyeztetik, ki ogyják hagyni belőle. **A rendeletnek a lánckereskedelem ellen irányuló tendenciáját úgy a fogyasztó közönség, mint a kereskedelmi és ipari érdekképviseletek egyformán helyeslik és hozzájárulnak ahhoz az eljáráshoz, hogy a lánckereskedők és zugügynökök teljes kirekesztését célozza.** Nincs ma az országban olyan fogyasztó, a ki a maga zsebében és a maga gyomrán ne tapasztalná a galíciai lánckereskedőknek és betolakodott ügynököknek határtalan kapzsiságát. Ezek a kóborló népek, ezek az eszközökben nem válogató profitlovagok a háboru véres esztendei alatt már eddig is rendkívül sokat ártottak a magyarországi tisztességes kereskedelemnek. Megállapítható, hogy az ő uzsorarendszerük teremtette meg nálunk egyes kőnök kereskedelemellenes hangulatát, ez azonban teljesen indokolatlan, mert a magyar kereskedő-osztály tagjai számos alkalommal bebizonyították korrektségüket, tisztességes gondolkozásukat s nem szabad őket a galíciai árdrágitókkal egy napon emlegetni.

A lánckereskedelem elleni kormányrendelet végrehajtására valóban sürgősen szükség volna már. Ezt Aradon is sajnálatosan konstatálhatjuk, mert még nálunk is, ahol pedig a hatóság elég éber módon ügyeli az idegenek garázdálkodását, bámulatos eredménnyel tudnak dolgozni. **A Városi kávéházban** még most is összedugják a fejüket a galíciai zugügynökök és papiron tovább adják egymásnak az ország különböző helyén összeszedett, hatóságilag lefoglalt legfontosabb életszükségleti cikkeit.

Ezek a bőzsebű és tág lelkiismeretű legények Aradon titkos raktárakat tartanak, a saját lakásuk rejtett szobáiban halmozzák fel tilos-uton megszerzett árucikkeiket és horribilis összegért adják el a megszorult kereskedőknek. Köztudomásu, hogy például süveg- vagy kockacukrot nemcsak Aradon, hanem az országban is hónapok óta lehetetlenség szerezni és a lakosság kénytelen a kevésbé élvezhető nyers cukorral beérni. Hetek elmúltak, hogy Aradon még nyers cukrot is lehetett volna szerezni. A Városi kávéházban tanyázó árdrágitók előtt azonban nincs lehetetlenség. Ők mindig rendelkeznek kocka és süveg-cukorral, és akinek feltétlen szüksége van cukorra, forduljon bizalommal a Városi kávéház egyik márványasztala köré telepedett csernovitzi,

vagy lemergi lánccügynökhöz, az készséggel szállít neki kilogrammonként 8—10 koronáért De nemcsak cukorral rendelkeznek ezek a titokzatos alakok. Tudvalevőleg a paprikát hónapokkal ezelőtt maximálta a kormány; kilogrammonként a legfinomabb paprikát 27—28 koronáért kénytelen adni a kereskedő, holott a Hadí Termény r. t. bizományosaitól ennél jóval drágábban kénytelen megvásárolni. Aradon azonban alacsonyabbra maximálták a paprika árát, mint ahogyan a kereskedő a Haditermény részvénytársaság bizományosától szerzi be. Különben is paprikát ma csak nagyon minimális mennyiségben tud beszerezni a kereskedő a rendes törvényes uton és így kénytelen a galíciai árdrágitó portékáját megvásárolni. A galíciaiak ugyanis annyi paprikát tudnak szállítani, amennyire csak szükség van, de kilogrammonként 60—80 koronát kérnek érte. A megszorult kereskedő kénytelen megfizetni ezt az árat, mert hiszen az üzletét nem zárhatja be és vevőit nem szoktathatja el boltjából.

A legnagyobb rejtély, hogy ezek a mesziről hozzánk toladott férfiak miképpen szereznek alkoholt, amelyet tudvalevőleg már hónapokkal ezelőtt zár alá helyeztetett a kormány. A zár alá helyezést azonban ugylátszik egyes raktárakban nem respektálják és horribilis áron adják ki a galíciaiaknak, akik viszont 80—90 koronáa kérnek egy liter tiszta szeszért. Olyan eset is történt már, hogy a 90 koronáért eladott szeszről megállapították, hogy nem 96 fokos, hanem alig 40—50 alkohol fokot tartalmaz, tehát a menekültek vízzel keverték össze, mielőtt továbbadták.

A talpbőrrel is hasonló visszaéléseket követnek el ezek a mozgékony vándorügynökök. A talpbőrt is lefoglaltatta a minisztérium, ők azonban mindig hozzá tudnak jutni néhány métermázsához. Egyszerre 10—15 kilogramm talpat raknak a kaftánjuk bő zsebébe és a kávéházi márványasztalnál adják-veszik ezt a drága portékát. Az aradi rendőrség nemcsak galíciai, hanem aradi árdrágitó börtügynököt is leplezett le a minap. Steiner Mór a neve, a Bockó-utcában lakik és másfél esztendővel ezelőtt még a nyomdász mesterséget folytatta. A nyomda levegője azonban nem izlett neki és felcsapott börtkereskedőnek, helyesebben börtügynöknek. Az aradi kihágási bíróság már két ízben ítélte el, ez azonban nem riasztotta őt vissza, hogy mesterkedését tovább folytassa. Kovács detektív észrevette a minap, hogy nagy börtszállítmány érkezik Steinerhez. Lesben állott és megállapította, hogy a rendeletet kijátszása révén valamelyik budapesti ügynök juttatta a bört Steinerhez. Éppen akkor akart bemenni hozzá a detektív, a mikor egy vidéki cipész jött ki tőle. A cipész azt mondta, hogy egy kilogramm bört vásárolt 60 koronáért a Bockó-utca 8-as szám alatt. A rendőrbíróság ismét felelősségre vonja Steiner Mórt.

Ujból nyomatékosan hívjuk fel a rendőrség figyelmét a galíciai árdrágitók Aradon fo-

lyó mesterkedésére. A képviselőház tegnapi ülésén tudvalevőleg erélyesen követelték a belügyminisztertől, hogy **toloncoltassa ki ezt a Népséget**, amely ártalmára van úgy a fogyasztóknak, mint a tisztességes kereskedelemnek. Nem szabad megengedni, hogy ezek a jöttment népek Magyarországon meggazdagodjanak, házakat, földeket vásároljanak, mert ha ingatlanokat szereztek, akkor bottal sem lehet őket kikergetni közülünk.

Deutsch Jozefin kitart Radó Kálmán mellett.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ismertettük minden szomorú és jellemző részletében azt a harcot, amelyet egy budapesti milliomos, **Deutsch Izidor** terménykereskedő viv szerelmes, mesalliancera mindenáron elszánt leányával, **Jozezával**. A kiméltlen harcban az a legújabb és meglepő fordulat, hogy **az árvaszék az apa ügyvédjét rendelte ki a leány ügygondnokául**.

Deutsch Izidor kérvénnyel fordult az árvaszékhez, adjon részére felhatalmazást, hogy rendőri karhatalommal hazahozathassa leányát. Deutsch Jozefa viszont arra kérte az árvaszékét, hogy a szülői beleegyezést pótló gyámhatósági engedélyt adja meg Radó Kálmánnal való házasságához. Most döntött az árvaszék a két kérvény felett, az apa kérelmét elutasították, de a leányt sem teljesítették. Az árvaszék 13.930—14. számú végzésében Simon Izidor dr. királyi tanácsos, ügyvédet nevezte ki kiskoru Deutsch Jozefa ügygondnokául és megbizta, hogy Deutsch Jozefát akár rendőri karhatalom igénybevételével, társadalmi állásához mért környezetben elhelyezze és tartásáról gondoskodjék. Viszont a házassághoz az árvaszék nem adta meg gyámhatósági beleegyezését, azzal, hogy a kiskoru érdekeit tartva szem előtt, ezt nem teheti. Az árvaszék azt vizsgálta elsősorban, hogy Deutsch Jozefának a férje oldalán biztosítva van-e megélhetése és milyen a Radó Kálmán megbízhatósága. Igaz, hogy a völegény 7600 koronáa keresett Budapesten, de amióta Aradra helyezték, csak 1600 koronát kap a malomtól. Ezzel a jövedelemmel amihez még a katonai zsold járul, nem lehet családot alapítani. A völegény megbízhatósága ellen kifogása van az árvaszéknek, mert Radó Kálmánt a katonai rendőrség letartóztatta az — apa feljelentésére!

— Azt nevezte ki ügygondnokul az árvaszék, — mondja ki a végzés — aki pártatlan és az érdekeltek érzelmét megérti.

Török Sándor dr., Deutsch Jozefa ügyvédje nyilatkozik arról a sérelemlről, amelyet az árvaszék végzése rejt:

— Az árvaszéknél folyamatban levő eljárásról — mondotta az ügyvéd — nem nyilatkozom. Csak annyit mondhatok, hogy az ottani eljárással nem vagyok megelégedve. Az árvaszék határozata nem fedi a törvényt, mert anélkül, hogy előzőleg a feleket kihallgatta volna, ügygondnokul rendelte ki az apa ügyvédjét, aki a fiatalember és a leány, ellen a legerélyesebb akciót indította és akinek tanácsára történt az is, hogy az apa a fiatalembert a katonai hatóságnál tárgyi alap nélkül feljelentette. Radó egyébként már szabadlábon van, az árvaszék elfelejtett arról is meggyőződni, mielőtt ítélkezett. Ez a példa is mutatja, hogy külföldi mintára, a gyámhatósági intézkedéseket a bíróságokra kell bízni, mert a közigazgatási hatóságok ilyen feladatra képtelenek.

Melly Béla árvaszéki elnök arra a kérdésre, hogy az árvaszék miért éppen az apa ügyvédjét választotta Deutsch Jozefa ügygondnokául, ezt mondta:

— Családi ügy, nem nyilatkozhatom. Az árvaszék a kiskoru érdekében intézkedett így. Nincsen más érdeke, csak a kiskoru érdeke. Olyan ügygondnokot választottunk, aki a család barátja és az ellentéteket a leány és az apa között talán képes lesz elsimitani. Az árvaszék nagy anyagi felelősséggel tartozik. Ha azonban meggyőződünk, hogy az ügygondnok nem képviseli a kiskoru érdekeit, egyszerűen felmentjük. Az ügygondnoknak egyébként csak véleményező joga van.

Deutsch Jozefa a tárgyalásokra Bécsből Budapestre érkezett. A Metropol-szállodában szállt meg.

— Annyi mindent írtak rólam, ami nem is igaz. Azt írták, hogy megszóktattak. Nem szóktattak meg, én magam menekültem. A Lipótvárosban már nyíltan tudták, hogy Radó Kálmán, aki három év óta udvarol, a jegyesem. Amikor azonban komoly kérőként állított be hozzánk, apa kikoszarozta. Ekkor történtek velem azok a rémes dolgok, amely miatt a bíróság is beleszólt az ügybe. Én szeretem a vőlegényemet és kitarok mellette, akármi történik. *Nem hagyom magam eladni.* A karomon meglátszanak az ütések nyomai. Ez egy párbaj az apával. Én szenvedtem, én szeretek és bizom, hogy győzni fogok. Ugy-e, nem ír semmit rólam? Majd a házassági híremet.

Helyes, majd azt megírjuk, Deutsch Jozefa kisasszony.

Leszavazták a magyar kormányt.

(Tisza István a bácsmezei politikai üldözésekről. — Pártvezérek a kormány helyzetéről.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A magyar képviselőházban a legnagyobb politikai szenzáció történt meg ma. Ami Tisza Kálmánnal és Bánffy Dezső bárral esett meg, az ismétlődött meg hosszú évek után. A parlamenti többség

leszavazta a kormányt.

Azonban ez a mai eset mégis egyedül álló a magyar parlament történetében, mert a Wekerle kabinet kisebbségi kormány, tehát a többséget alkotó ellenzék magatartását nem tekintti magára nézve kényszerítő oknak arra, hogy beadja lemondását. A helyzet az, hogy a munkapárt nem a kormányzás alkotmányos eszközeit akarta megvonni a kormánytól, de meg akarta mutatni, hogy politikai üldözéseket nem lehet rendszerré tenni ebben az országban.

Az izgalmas politikai esemény Tisza István grófnak egy sürgős interpellációjára adott belügyminiszteri válasz kapcsán történt.

Mint az Aradi Közlöny más helyen megírja, Tisza sürgős interpellációt kért és kapott Szász Károly elnöktől, hogy szövegét a Bácsmezei legutóbbi közgyűlésén történteket. A törvényhatóság bizalmat szavazott a kormánynak és ugyanakkora főispán bejelentette, hogy a belügyminiszter fejei eljárását indított az alispán és a főjegyző ellen. Be nem vallott ok: mert munkapártiak mertek maradni.

Tisza, a főispáni erőszakosságokról.

Délután 6 órakor Tisza István gróf szólalt fel. Visszatért a belügyminiszter tegnapi nyilatkozatára és röviden megemlíti a felmentett választók ügyében kiadott belügyminiszteri rendeletet, amelynek kiadását a belügyminiszter csak a papirhiánnyal indokolt meg. Tiltakozik azon vád ellen, mintha ő invektívával illette volna a főispáni kart. Csak kijelentette, hogy a főispán karban kezdő fiatalemberék vannak, akiket családi összeköttetések révén sikerült a főispáni székbe kerülni. (Zaj.) Felmenti néhány főispán politikai működését.

Nem tűri, hogy a mostani rezsim főispánjai politikai erőszakosságot büntetlenül kövessenek el.

Megemlíti a marostordai főispánnak, Bethlen grófnak állásfoglalását, amelyet elítél. (Oriási zaj balról.)

Eitner Zsigmond: Mit csináltak maguk Ogány Bélával Hunyadban?

Tisza István gróf rámutat arra, hogyan forszírozzák egyes főispánok a bizalmi határozatokat. De nem erről akar most szólni, csak a következő esetet említi fel: Bácsbódogmeze közgyűlésén a bizalmi szavazás után a főispán felállt és szokatlan módon felolvasta a belügyminiszter leiratát, amely szerint a belügyminiszter elrendelte az alispán és főjegyző ellen a fegyelmet megelőző vizsgálatot azért, mert az alispán irodája a Ferenc József halálakor elhatározott részvétiratot és Károly király trónralépésekor a vármegye hódoló felirata körül hanyagságot követett el. Tényleg oly ügydarabról van szó, amelynek késedelmes elintézése bosszantó, de amelyből senkire semmi kár nem származik. Tény az, hogy a főispán ezt már régen tudta, de csak most hozta nyilvánosságra, amikor az alispán kijelentette, hogy politikai meggyőződését ezentul is nyíltan vallja, hogy ő a munkapárthoz tartozik. A munkapárt uralma alatt egyetlen ellenzéki tisztviselőnek egyetlen haja-szála sem görbült meg. (Ragy zaj balról.) Sziveskedjenek csak egyetlen tisztviselőt megnevezni.

Hédervári Lehel: Hát az aradi választás?

Zlinszky István: 25 vasutat helyeztek el! Könyörögtünk, hogy ne tegyék. Maga Apponyi járt közbe.

Tisza István gróf: Tudomásom szerint Aradon néhányszáz tisztviselő szavazott ellenem úgy tudom, hogy néhány kivétellel valamennyi jóegészségben most is Aradon van. Most másról van szó. A főispán illetlenül járt el. (Zaj balról.) Most megmutatjuk a belügyminiszternek, hogy az ő kijelentéseit nem lehet komolyan fogadni.

Előterjeszti interpellációját, amelyben azt kérdi, miként egyeztetheti össze a belügyminiszter a bácsmezei tényeket eddigi kijelentéseivel és ígéreteivel? Hajlandó-e intézkedni, hogy az alispán és főjegyző elleni üldözést megszüntessék és hajlandó biztosítani a Házat, hogy hasonló jelenségek nem fognak megismétlődni?

A jobboldal lelkesen éljenzi Tiszát. A baloldairól Balogi Ernő bácsmezei főispánt éljenzik.

Ugron Gábor belügyminiszter kijelenti, hogy Bácsmezei alispánja és főjegyzője ellen elrendelte a fegyelmet megelőző vizsgálatot. A múlt év december 7-én a közgyűlés elhatározta, hogy a volt király elhunyt alkalmával részvétét fejezi ki, és az új király trónralépésekor hódoló feliratot intéz az uralkodóhoz. A közgyűlés utasította az alispánt, hogy készítse el a feliratokat. A kondoleáló iratot egyáltalán nem küldötték el, a hódoló iratot pedig augusztus 7-én egy félév múlva

expediáltak. Ez nagyfokú hanyagság és tiszteletlenség és ezért rendelte el a fegyelmet megelőző vizsgálatot. Igyekezni fog a bűnöst megállapítani és megbüntetni. Ot ebben a kérdésben semmiféle politikai szempont nem vezérelte.

Tisza István gróf kijelenti, hogy a hivatalvezetőt nem lehet felelőssé tenni azért, mert hivatalában az alantas tisztviselők mulasztást követnek el. Aki ezt teszi, az vagy tájékozatlan, vagy tévútra akarja vezetni a közvéleményt. (Nagy zaj.) Ez nem egyéb, mint a legrutabb politikai üldözés. A választ nem veszi tudomásul.

A munkapárt percekig tapsolja és éljenezzi Tiszát. A baloldal Ugron belügyminisztert éljenzik.

Az elnök elrendeli a szavazást, majd kihirdeti az eredményt, hogy,

A Ház többsége a belügyminiszter választát nem veszi tudomásul.

S így a választ napirendre tűzik.

Oriási zaj tör ki erre. A kormányt támogató pártok éljenzik a belügyminisztert, aki sápadtan távozik az ülésteremből. Az elnök a nagy zajban felfüggeszti az ülést. A képviselők a terem közepére tóduinak, ahol izgatottan tárgyalják az eseményt. A folyosón folytatódott az izgalmas tárgyalás.

A kormányt támogató pártok a kupolacsarnokban eszmecsere-tartottak. A kabinet tagjai a miniszteri szobában tanácskozássra ültek össze, de érdemleges határozatot nem hoztak. A minisztertanács holnap foglalkozik az ügyel.

Wekerle Sándor miniszterelnök

az Aradi Közlöny tudósítójának a következőket mondotta:

— A mai eseményekkel fel akarják borítani a mai helyzetet. A kormány szolidaritást vállal Ugronnal. A kabinet lemondásának kérdése csak annyiban jöhet tekintetbe, amennyiben ez a király és a kormány között elintéztetik. A kabinet ugyanis kisebbségi kormány, tehát nincs oly nagy súlya a szavazásnak, mint máskor. Én, mihielyt a király a tiroli frontról visszajön, felmegyek Bécsbe és előterjesztem az ügyet.

A munkapárt álláspontja.

A munkapárt késő éjjel a következő kommunikét tette közzé:

A Nemzeti Munkapárt körében megelégedéssel és megnyugvással itélik meg a mai szavazást és annak következményeit. A munkapártnak nem volt célja kormányt megbuktatni, hanem érvényt akart szerezni annak az álláspontnak, hogy ha bár a kormányzás eszközeit a kisebbségi kabinet rendelkezésére bocsátja, de elvárja, hogy a hatalmat pártpolitikai célokra fel nem használja. Dacára a felszólalásoknak a belügyminiszter eljárása kétségtelenné teszi, hogy a hatalmat pártcélokra használják fel s így oly állásfoglalásra volt szükség, amely nemcsak ezt az esetet bélyegzi meg, de biztosítékot nyújt arra nézve, hogy hasonló esetek megismétlődni nem fognak.

A párt holnap értekezletet tart, amelyen álláspontját bővebben kifejti.

Tisza István gróf

a következőképp nyilatkozott tudósítónk előtt:

— Felfogásom teljesen egyezik a munkapárt kommunikéjében kifejezésre jutott

állásponttal. Mi nem akartuk megbuktatni a kormányt, de kifejezésre akartuk juttatni, hogy a bennünket ért sérelmeket nem tűrjük tovább és hogy nem szabad köztisztviselő-ke üldözni politikai hitvallásuk miatt.

Khuen-Héderváry Károly gróf

ezt mondotta tudósítónknak:

— Nagy igazságtalanságok történtek velünk és mi elégtételt szereztünk magunknak a Házban. A leszavaztatás után a kormánynak nem kell lemondania, mert nem a saját pártja szavazta le.

Andrássy Gyula gróf

a következőképp nyilatkozott tudósítónk előtt:

— Természetesen, hogy mi egységesen a kormány, illetve Ugron Gábor mögött állunk és tovább is szolidárisak maradunk. Ha ez az állapot nem tartható fenn, akkor átadjuk helyünket Tiszának és pártjának és mi megyünk ellenük az ellenzékbe.

Azon a bizalmas értekezleten, amelyet a kormánypártok a kupola-csarnokban tartottak *Holló Lajos* szólalt fel előnek és megbotránkozását fejezte ki az események felett.

Azt követelte, hogy azonnal oszlassák fel a Házat.

Andrássy Gyula gróf nem tartja olyan fontosnak az eseményt, hogy e miatt a Ház feloszlatása vált volna szükségessé. Mint-hogy a képviselőház a miniszter választását nem vette tudomásul, vita fog megindulni felette. A vita folyamán a helyzetet tisztázni kell és aktákkal kell bizonyítani, hogy a bukott rezsim hét év alatt miképp járt el a tisztviselők politikai meggyőződése ellen.

Károlyi Mihály gróf az eseményben bizonyítékát látja annak, hogy Tiszával és pártjával nem lehet kompromisszumot kötni. Kijelenti, hogy az esetre, ha a kormány Tiszákkal megegyezést keresne, akkor az ő pártja levonja a konzekvenciát és felmondják a barátságot a kormánynak.

Az értekezlet elhatározta, hogy bizalmát nyilatkozza a kormány és különösen *Ugron Gábor* belügyminiszter iránt és kérte *Andrássy* gróftól, hogy ezt adja tudomására a miniszterelnöknek.

Mint-hogy az értekezlet bizalmas jellegű volt, a kormánypártok holnap délelőtt tizenegy órakor értekezletet tartanak a néppárt helyiségében.

Asszonyok a politikában.

(Fogós kérdésre kértünk választ.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az *Aradi Közlöny* egy másik helyén figyelemreméltó közleményt talál az olvasó, melyben aradi úri nők nyilatkoznak a nők választó jogának közeli reformjáról. Letagadhatatlan, hogy ez a választói jog meg lesz! Hogy milyen formában, még maguk az intéző körök sem tudják egészen biztosan: polgári-iskolai végzettségtől fog-e függeni, vagy más irányu lesz a megoldása? Bizonyos csak az, hogy a nők újabb diadalt arattak s nem sok idő múlva harsány, avagy kedves hangon ők is beleszóhatnak az ország sorsának intézésébe. Helyes! kiáltunk fel örvendezően mi a jogoknak apostolai és szabadgondolkodó úri emberek. S rögtön fel is ülhetünk képzeletünk szárnyas lovának a hátára, amely majd elröpít bennünket mindnyájunkat abba az időbe, amidőn ez a választói jog valóra válik.

Epen egy aradi képviselőválasztást megelőző estére érkeztünk. Óriási élénkség a Béla-tértől a Szabadság-térig, férfiak és nők nyüzsgönek; magas póznákon kifeszített vászondarabokra a jelöltek neveit írta fel a mindig tevékeny kortes adminisztráció. Eljén X. vagy éljen Y.! A férfiak kissé higgadt, a nők annál élénkebb tempóban haladnak és tárgyalják a holnapi eseményeket. A multban is megérett ilyenkor egy kis nézeteltérés, de ott a férfiember alaposan megmondhatta a véleményét a másik férfinak s ezzel a dolog némiképen elintéződött. De most egészen más a helyzet. A nők határozott oppozíciót foglaltak el a férfiak jelöltje ellen. E pillanatban még nem tudni miért: politikai pártállása nem tetszik-e a nőknek, vagy pedig alacsony termetű és alaposan kifejezett embonpointje?

— Mennyivel szebb a másik jelölt állása! suttogja az egyik nő.

— Talán a pártállása kedvesem! mondja neki a férje.

— Természetesen, természetesen, császeri a választójogi nő, de te is megengeded, hogy különb férfi mint a te jelölted.

Szó szót követ; az utóan már kissé élesebb a hang, de amint hazaérnek, a négy fal között szinte csattanóvá válik a nő hangja:

— Én Y-ra szavazok.

— De gondold meg kedves feleségem, ez az X. országos pártvezér, nagy nevű férfiú, talán gyűrött a nadrágja, de sima a lelkiismerete. Szavazz tehát őreát!

— Csak azért se, az én jelöltem Y.

Ez a kis pártbeszéd, ha más formában is, bizonyára igen gyakori lesz abban az időben, midőn a nőknek ténylegesen meg lesz a választójoguk. Milyen különös látvány is lesz, ha majd zöld autók rohannak a térfélt és sárga autók a női választókért s egyik jobbra s másik balra fog indulni, szavazataikat leadandó az egyes jelöltekre. Mert kétségtelen, hogy ez az ajándék, amelyet a demokratikus kormánytól kapnak most a nők, meglehetősen büszkévé, főt arisztokratává fogja őket tenni s nem mindig fognak parirozni a férfiek véleményének. Ennek a következménye állandó perpatvar lesz, amelyet aztán nincs az a kormányelnöki szó, amely elsimítson.

Nemde érdekes dolog volna, megtudni azt már jóelőre — természetesen a hölgyektől — hogy miképpen gondolkodnak ők e kérdés felett. Elő tudják e képzelni azt az esetet, hogy a férjnek és nőnek különböző pártállása legyen s különböző jelöltekre adja le szavazatát? A férfi fogja e kényszeríteni a nőt véleményének megváltoztatására, vagy a nő fogja a maga tá-

LEGUJABB.

Reggel 2 órakor érkezett teleronjelentés.

Sok olasz tábornokot fogtunk el.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A délnyugaton elért siker tovább fejlődik. A foglyok száma és a zsákmány óránként növekszik.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: A francia és az angolok erős támadásai Bionhattól a Rouillers—iperni vasutig terjedő területen. A Menin—iperni út mindkét oldalán védelmi zónákban véresen összeomlottak. Az Oise és Aisne csatornánál csekély harci tevékenység. Keleten nem történt esemény. Az olasz fronton hadtesteink harcolva gyorsan nyomulnak előre. A foglyok száma és a zsákmány óránként növekszik.

Budapest. A sajtószállásról jelentik: Az olaszok tegnapielőtti pánikszerű hátrálása után

H I R E K.

— **Minisztertanács.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Ma délelőtt tíz órakor a miniszterelnökségi palotában *Wekerle Sándor* dr. elnöklésével minisztertanács volt, amelyen a kabinetnek Budapesten időző összes tagjai és a horvát bán résztvettek. A minisztertanács a szén-, tej- és cukorkérdéssel foglalkozott, azonkívül megbeszélte a választójogi tervezetet is, melyet minden miniszter megkapott. A mai minisztertanácson készítették elő az ügyeket a vasárnap megtartandó közös miniszteri értekezletre is.

— **Zenés takaródó.** Ma este, amikor az űzletek redőnyeit kezdték lehuzni és a ragyogóan világosnak nem mondható korzó (még jobban elsötétült, az Főtvös-utca felől vidám katonazene hallatszott. Sokan azt hitték, hogy katonák mennek a frontra és siettek a Petőfi-utca felé, hogy láthassák a hősöket. De hősöket nem láttak, csak a háziérezd derék zenekarát, amely vidám és harcias indulókat játszva járta végig a főutvonulat. A zenés takaródó *Resch Ferenc* altábornagy, állomásparancsnok utasítására történt, hogy ebben a külsőségben is megnyilvánuljon az az öröm, amely mindnyájunkat élénk az olasz frontról érkező győzelemi hírekre.

— **Dicsérő elismerés.** *Hess Rudolf* gyalogosági tábornok, temesvári katonai parancsnok, ma kiadott parancsában dicsérő elismerését fejezi ki *Mairovitz Emil* népfelkelő főhad-

tegnap is hasztalan kísérelték meg, hogy a hátsó vonalakon elmentőnek üldöző csapatainknak a foglyok közt számos tábornok és csapatparancsnok van. Hat dandár, számos ezred és alpini zászlóalj megsemmisült, illetve szétszórodott.

Zürich. Az olasz kamara, miután meghallgatta a külügyminiszter beszédét, 314 szóval 94 ellen elvetette a következő napirendet:

— A kamara helyesli a kormány nyilatkozatát.

A költségvetési provizóriumot, amely csak két hónapra szól, 271 szóval 63 ellen elfogadták.

A Boselli-kormány a bizalmatlansági nyilatkozat miatt beadta lemondását.

nagynak, az aradi hadifogolytábor ügyeletes tisztjének, aki szolgálatát a legnagyobb körültekintéssel, rendkívüli szorgalommal és lelkiismeretességgel látja el.

— **Adományok.** *Grünwald Samu* 300 koronát a siketnéma iskola alapnak, 200 koronát pedig a hadbavonultak hátramaradottjait segélyező alapnak adományozott.

— **A katonaság elfoglalta a két vagon zsírt.** Az *Aradi Közlöny* megírta, hogy *Nikorai Béla* ügynök két vagon zsírt akart *Grázba* szállítani. *Varjassy Lajos* polgármester a *Weitzer* és *Marta-gyár* munkásainak jogos követelésére a zsírt, amelyet tegnap már utnak indítottak, visszatartotta. A két vagon zsír ma reggel érkezett vissza *Békéscsabáról*. Az aradi katonai állomásparancsnokság ma arról értesítette a polgármestert, hogy a két vagon zsírt és szalonnát ő foglalja le és a katonai felügyelet alatt működő gyárak munkásai között fogja szétosztani, természetesen maximális áron.

— **Adományok.** A vak katonák részére *Róth Izidor* 30 koronát, *Vértes Ignác* 50 koronát, a rokkant alapra *Frank István* *Dombegyház* 5 koronát és *Nagy János* 5 koronát adományozott.

— **Gyors és gépirási tanfolyam.** Minden hó elsején kezdődőleg gyors írás tanítás az összes rendszerű írógépeken gyorsírás és írói munkálatok tanítása szaktanár vezetésével. Beiratkozni minden nap lehet: *Bodnár József* írógép vállalatánál, *Arad*, *Weitzer János-utca* 11. Telefon 11-41.

beszélő képességével, szépségével és tehetségével rábírná a férjet arra, hogy deferáljon az asszonyi szavazati jog előtt? Lesz-e erejük a férjnek rákényszeríteni feleségeiket saját véleményük megtagadására, s lesz-e erejük a férjnek megtagadni, ha szép asszony feleségük politikai áldozatot kíván tőlük? Egy egészen új világ tárul fel, ezer és ezer eddig teljesen ismeretlen eshetőséggel és problémával. A magyar társadalom egyik fele, a nő, egyszerre olyan hatalom birtokosává lett, amelyért a férfi azóta küzd, mióta parlamentarizmus van. Mi lesz ebből? Már akárhogy lesz is ezt a problémát felfvetette a magas kormány demokratikus ajándéka, ez elől nem térhet ki sem a férj, sem a feleség, azért Arad város hölgyközönségéhez azt a kérdést intézzük: szíveskedjenek nyilatkozni, hogyan gondolják ennek a családi zavart okozó perpatvarnak az elhárítását és ennek a fontos kérdésnek a megoldását — az Aradi Közlöny készsége ad helyet a megbeszélendő válszoknak.

MEZGOKEPSZINHÁZ.

* Királyom, meghalok érted! (Történelmi dráma az Apollóban.) Ismét egy hatalmas filmet mutatott be ma este az Apolló-színház. Királyom, meghalok érted! a címe ennek a osodás történelmi drámának, amelynek cselekménye a raffinált meseszövevényű detektívkepek nél is érdekesebb, bár amit magunk előtt látnak a filmen, maga az élet stílusátlan mély-ségeivel s nem a számító drámairó fantáziája mozgatja az alakokat. A száműzetésbe kergett öreg király halálos ágyán elpanaszolja leá-

nyának életének mélyeséges fájalmát s Mechtildis, a haldokló király leánya elhatározza, hogy bosszút áll atyja tragédiájáért. Mint festő az új, ifjú király közelébe férkőzik s szépségével lánggra lobbantja a felséges szívet. Villájába találkára hívja a fiatal uralkodót s egyben orgyilkosokat fogad fel a megöletésére. A találkán a leány megtudja, hogy atyjának azért kellett elhagynia az országot, mert azt bajba sodorta. Mechtildis bünbánást érez sötét terve miatt. Az órák azonban telnek és az orgyilkosok, akiket Mechtildis rendelt a villa elé, már türelmetlenül várnak áldozatukra. Mechtildis lassan, halkán magára veszi a király köpenyét és kucsmáját és úgy megy le a kapu elé, ahol a reggeli szürkületben az orgyilkosok leszurják őt, aki feláldozta magát az ország koronájáért, amelyet a király pedig az ő fejére akart illeszteni. A nagystilű, gyönyörű történelmi dráma több más képpel együtt még szombaton és vasárnap megy.

NEMZETI SZINHÁZ

Aradon, 1917. évi október 27-én, szombaton
Délután három és fél órakor megszállt helyarákkal

Lavotta szerelme.

Daljátok 3 felvonásban.

Este fél 8 órakor rendes helyarákkal:

B. Bérlet.

B. Bérlet.

Márványmenyasszony.

Op. ret. 3 felvonásban.

A szerkesztő-ért felel:

STAUBER JÓSEF.

Abéke küszöbén

1917. október 1-én.

új előfizetést nyitottunk az „Aradi Közlöny”-re.

Az eseményekről napról-napra a legalaposabb és a legfrissebb tudósításban számol be az Aradi Közlöny. Közleményeinek eredetisége és érdekessége, valamint háborús híreinek megbízhatósága révén Magyarország vidéki lapjai között az első helyen áll és mint ilyen a legelterjedtebb, a legértelmesebb, legkedveltebb és legolvasottabb újság.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egész évre . . . . . 36 korona

Fél évre . . . . . 18 korona

Negyed évre . . . . . 9 korona

Egy óra . . . . . 3 korona

Tessék mutatványszámot kérni!

Használt ólom
megvételre kerestetik.

10278—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

3310—1917. M. E. rendelet 5. paragrafusára lehetővé teszi, hogy úgy a nem termelők, valamint azon termelők, kiknek szükségletét a saját termése nem fedezi — a saját házi szükségletükre hurgonyát szerezhessenek be. Az erre vonatkozó vásárlási igazolványok kiállításával Arad sz. kir. város közlélmézési hivatalát bízom meg.

Kiállítási díjjal a közlélmézési

hivatal személyzeti és dologi kiadásainak fedezésére különként fél fillér fizetendő.

Az étkezési célokra szolgáló burgonya eladási ára 1917. évi november 30-ig különként 22 fillér, melyben bentfoglaltatik a rakodó állomáshoz való szállítási költség is.

A vásárlási igazolványok csak az élelmiszer igazolványok felmutatása után állítandók ki.

Figyelmeztetem a vásárló közönséget, hogy a vásárlási igazolványt azon község főszolgabírójánál, ahol a burgonyát beszerzi, ok-

vetlenül mutassa be, hogy részére a szállítási igazolvány kiállítható legyen.

Ipari, közlekedési vállalatok, köz- és magán intézetek részére vásárlási igazolvány ki nem állítható, mert ezek részére a szükséglet külön fog kiutatlatni. Az erre vonatkozó kérvények tehát a polgármesteri hivatal utján az Országos Közlélmézési Minisztériumhoz terjeszteni fel.

A termelő által vásárolható, valamint a nem termelők által vásárolható fejadagok a következőleg állapítatik meg:

I. Termelőknél:

Nehéz testi munkások részére fejenként 108 kg., egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kg., cselédek, időszakl munkások részére fejenként 12 kiló, vetomagrat. holdankint 900 kiló.

Nem termelőknél:

Nehéz munkások részére fejenként 108 kiló, egyéb ellátatlanok részére személyenként 72 kiló.

Arad, 1917. október hó 1-én.

Variassy János,
polgármester.

A szépségápolás titka a felhasználás helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitűnő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arcenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Serail Arcpora. Lehető finomságu. Crém, leher, rózsás és teatzi-

nekben. Egy dob. ára 2 korona

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bai, orgona, piros róza, Serail. Uvage 1 kor 50 fillér.

Kapható a készítő él: 1848

Rozsnyay Matyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Mesés szép lesz az a hölgy,

aki az

IBOLYA DORÉ CRÉMET

használja. Az arcórt vakító fehérre varázsolja és eltünteti mindenféle arctisztatlanságot. Ara egy tégelynek 2—K.

Ibolya Doré szappan 4 kor., Ibolya Doré tej 2 K — fill. Ibolya Doré hölgypor 2 K — fill.

Tyukszem ellen

a leghatásosabb szer az

Anagalin.

Ara 1 korona.

Kellemes izü limonádét

mindenképpen otthon készíthet 1 adag C I T R A S-sal.

Ara 20 fillér.

Fenti szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Arpád gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22. szám.

Aranyat és ezüstöt

beváltak a legmagasabb árban. 14 karátos aranyat 8.50 kor. Ugyanígy ezüstöt és mindenféle aranypenzt a legmagasabb ársan beváltak. 7147

Gerber Henrik,
Arad, Weitzer János-utca 15. sz.

Kézszedett uradalmi fajalma kapható.

Erdeklődni lehet: 6028
Körösvölgyi Pálinkaraktaár
Arad, Andrassy-tér 5. Telefon 651.

25948—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium 188062. számú a. kelt intézkedéssel jóváhagyott 12900—303—913. sz. szabályrendelete alapján azon ház- és telektulajdonosokat, a kiknek házuk előtt a járda, kvezet, vagy aszfalt burkolattal ellátva nincsen, felhívom telkeik előtt a gyalogjárdát folyó évi november hó 30-ig terjedő idő alatt 1 1/2 méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homokréteggel akként láttassék el, hogy a víz lefolyó árok vagy folyóka felé 5 cm. eséssel bírjon.

Köteles továbbá a háztelek tulajdonos a gyalogjárók mellett elvonuló vízlevezető árkat telke és háza utca vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előirt utasítás és méret szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönben köteles ezen vízlevezető árkokon keresztül a kocsibejárattal hidat építeni s azt folyton jókarban tartani.

Akik ezen rendeletnek eleget nem tesznek, 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetettnek és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető községére hivatalból fog eszámoltatni.

Tekintve, hogy a Maros vizálása az idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homok szükségletét az erre utaltak a nagyobb vizálás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizálás miatt nem eszámoltatni, ügyelembe vétetni nem fog.

Arad, 117. október hó 17-én.
Greén, főkapitány.

Ház és föld Amortisatiós kölcsönt

adás-vételét közvetíték. Kérek eladási megbízásokat, ajánlok megvételre magán- és bérházakat. 6907

földre, házra, olcsó feltételekkel 10—50 évi törlesztésre ajánlok: **Nagyszebeni Földhivatalintézet képviselője.**

Szücs F. Vilmos,
Arad, Karolina-utca 10. szám.

Birtok elárverezés Pankotán.

Folyó hó 28-án Pankotán önkéntes árverés alá lesz bocsájtva két darab 2—2 katasztrális holdas kitünő karban levő szőlő, termésköböl épített kolnákkal, 11 katasztrális első klasszisu szántóföld és a fönton, a piactérhez közel egy kettős ház szőlőskerttel, pincével, pince berendezéssel, vagy a nélkül. Az árverés kezdete-délelőtti 9 órakor lesz a Tamassy-féle házban. 7254

Fehér, száraz

házi szappant

nagyobb mennyiséget vásárol

Hajós Árpád Gyógyszertára

Arad, Andrassy-tér 22. sz.

Katonáknak

fontos tudni, hogy

ruhaletük

kiirtására legjobb szer a **PETRIS** folyadék, ára 2 kor. és **HADAR** hintőpor, ára 2 kor.

Szőrvesztő-

Depillor.

E kitünő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aro, nyak vagy karokról, stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. Ara utasításos! 1 kor.

Fentli szerek kaphatók a kizárólagos készítőnél:

Hajós Árpád Gyógyszertárában

Arad, Andrassy-ut 22. szám.

26076—1917. kh.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 19853—1917. sz. alatt kelt s az ajtóveretek kicserélésének vezetésére felállított „Kilincshivatala”-ról szóló rendeletét a következőkben teszem közhirrre:

Az 1917. évi február hó 23-ról 3793—eln. 20. k. 1917. szám alatt kiadott rendeletet hadicélokra igénybevett ajtóveretek kicserélésének vezetésére és ezzel kapcsolatos egyéb ügyek ellátására külön hivatal állittatik fel.

A hivatal címe: A m. kir. honvédelmi miniszterium kilincshivatala, röviden: Kilincshivatal.

A hivatal az 1915. évi 4611—eln. 20. b. 1915. számú honvédelmi miniszteri rendelettel felállított Központi fémrekvizitos bizottság elenőrzése alatt működik, amely ez ügykörre nézve a belügyminiszter képviselőjével és a hivatal elnökével egészítették ki.

A hivatal ügykörébe tartozik: 1. Ajtóveretek gyártásával összefüggő műszaki kérdések, az anyag beszerzésére, gép és munkaerő beszerzésére vonatkozó ügyek tárgyalása. 2. Szállítási szerződések megkötése. 3. A pótveretek átvétele, raktározása, és elosztása. 4. A veretek le- és felszerelésének ellenőrzésével összefüggő ügyek és az ehhez szükséges adatgyűjtés. 5. A leszerelt vereteknek a Magyar szent korona országainak fémközpontja r. t.-nak való átadása. 6. A pótveretekért és a szerelésért járó kereseti összegek utalványozása és a birtokosok által leszerelt veretek térítésének utalványozása.

A hivatal elnöke a jelen rendelet 4. pontjában említett hatáskörében a városi és községi hatóságokhoz közvetlenül intézhet rendeleteket.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya terjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Arad, 1917. október hó 19.

Greén, főkapitány.

Kagymennyiségű használt pléh pánt eladó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

Cirok bejelentést

elvállal

Szücs Pál, Arad.

Telefon 613.

Ház eladás.

Közhirrre tesszük, hogy a tulajdonunkat képező pankotai „Fehér Kereszt” vendéglő és szálloda, valamint a pankotai „Vadember” vendéglő épületeket a hozzátartozó beltelkekkel f. évi november hó 4-én d. u. 3 órakor szabad kézből nyilvános szóbeli árverésen a helyszínen eladni szándékozunk.

Pankotai uradalom jószágigazgatósága

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

- As apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
- Minden szó hirdetések ára 20 fillér. Vasnagobb betűkkel 40 fillér.
- A vastagabb betűkkel kívánt szavakat előhírdetésekkel kell jelezni.
- A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 2 korona.
- Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután ½6 óráig vehetők fel.
- A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Házasság.

Ideális 7288
lelkü, hű, mélyen, négyen ember, házasság céljából megismerkedne háziasszonyt nevelt urilánnyal. Leveletet „Ugy szeretnék boldor lenni” jelzőre Alváczára kérek.

Levelezés.

Lentonszent
ismerettségű keresi elegáns asszony. Levelet „Nemzeti asszony” jelzőre találkozás megjelölésével Kossuth utcai pap r. utca-ban. 7280

Qualis

lakással rendelkező, intelligens úrnő barátságát keresem, kit szívesen támogatok. Ajánlatok „Ős” jelzőre alatti. 7241

Alkalmazást keres.

Kisfal
fűszer- és vaskezelő segéd, ki a román és német nyelvismertetésben járatos, azonnali belépésre állást keres. Ajánlatot kér Nagy István, Nagyszalonta, Kisfa utcán 35. 7278

Jó bizonytalanok

rendelkező fűszer- és rövidaru kereskedő segéd, november 1-re állást keres. Cím a kiadóban. 7289

Alkalmazást nyer.

Gratulált gyerekek.

Alizda alkalmazást nyer az Aradi Közlöny szerkesztőségében. Jelentkezni lehet délután 5-7 óra között.

Deutsches Fraulein

Mit langjährigem Zeugnis zu einem 4 jährigen Mädchen wird gesucht. Adresse in der Administration. 7279

Ültövesedő magános nő

keresek azonnali belépésre 1000-2000 korona cautional, fűszer-, csomagoló- és ezzel kapcsolatosan bodega és italmérés vezetésére. Magyar, román, szelleg, németnyelvi tudása megkívánatik. J. vadalmazás díjazott, forgalmi jutalékkal megfizetésre szerinti, mely minden hó végén lesz elkészítve. Hasonló esetben már volt nő, előnybe részesül. Navrádi Hungóné, Brád. 7284

Nyomdász-tanfolyam

felvételt két fu, kik a 14. élet betöltöttek és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Vétel és eladás.

Üritokba.

zongora, háló, konyhaberendezés, hétfőig estig eladó. Cím a kiadóban. 7275

Értés.

köser libászir, eladó. Weinbergerné, Árpád-tér 8. 7278

Zongora.

rövid, amely igen jókarban van, eladó. Ferencz-tér 2. szám, 5. ajtó. 7283

Karácsonyi album.

Rózsavilági, Bárd és Nádor-fés 1918 ra előjegyzésben már kapható Deák-tér 4. számú és könyveskereskedésben, Morray-utca. Telefon 902. 4421

Egy
női télikabát, eladó. Illés-a. 90b 7284

Központi aranykereskedés.
A legfinomabb arany 1450 K., 18-es arany gramja 10.50 K., 18-os arany gramja 9.50 K., 14-es arany gramja 8.00 K. Széppé aranyt a legújabbabb árértékesek. Brandes órák- és órászere, József főherceg-ut 12. sz. (Lutheránus-templom mellett.) 5818

Hagyományok
mától órák, valamint petróselejem és egyéb magvakat, ugyancsak édes nemes tormadügványt, melyek csilaképességéért, tisztaságáért felelősséget vállalunk, legelőször napi áron szállítunk. Foglalkozásunk maximális, termékét piactól áron adunk el. Aranyozási és Réz-technológusok. Háló. 5821

Értés
kétjártu malom, 88 collos francia kövekkel és hozzávaló részekkel. Továbbá egy Gáler fűrészhöz való részek. Bővebbet Mucsi Ferenc, Győrök. 7998

Értés
két vég Rumburgi vászon és hámsótt párnák. Uimer, Gözsa-utca 1a. 7285

Könyv
vastag, kenderből készült, keveset használt pince-könyv, kőnyelű 9.50 koronáért eladó. Kende Ferencné, H. utca-on. 7232

Lakást keres.

Moderna
1 szobás lakást keresek Cím: Cipősz. utca-vezet. 7245

Kiadó lakás.

Kiadó
Csernovits Péter-utca 28 sz. alatt 6 szoba, konyha, fürdőszoba és mellékhelyiségekkel ellátott különálló lakás, november hó 1-re. Ugyancsak egy nagy egyajtós pótzsákrony, eladó. 7286

Ingatlan.

Ház
Kapa-utca 19/a sz. alatti eladó. Bővebbet Aradi Kereskedők Takaréksz. és Hitelintézetnél, Szabadság-tér 7, I em. 7262

Em. lakás 7271
modern bérház, a város legszebb pontjára, eladó. Bővebbet Szabadság-tér 7., I em.

Közbiz. bérház,
szép telivel, kerttel, eladó. Cím: gróf Sároly-utca 14. 7277

Kiadó ház.
Gizella-utca 3. sz. emeletes bérház, 10 évig adómentes, szabad kézfű eladó. Bővebbet ugyanott. 6140

Tokoly-töréken közel levő
ház, elutazás miatt eladó 3 szobás és 4 szobás lakással, villany-, vízvezeték- és kerttel. Értekezni Takács Lajos cipész, Tokoly-tér 8. 7206

Üzletek.

Értés
40 éve fenálló vegyeskereskedés, kofátlam jogu korosmával, házzal együtt, előnyös feltételek mellett, 8000. Koronával átvehető. Cím a kiadóban. 7274

Oktatás.

Korrek. szakkönyvtár 7282
4 havi magántanfolyam november elején kezdődik. Könyvtel, gép. gyors és helyesírás, leolvasás, számok. Lezár VII mos-utca 2. Nappali és esti tanfolyam.

Különrele.

Apróhirdetések
az „Aradi Közlöny” részre felvételhez a Messenger-boy rovatban, Deák Ferenc-utca, Barna Béla hirdetés- és hírlapirodájában Zrínyi-utca és a Kossuth-utca pap-üzletben.

Gyógyászat.

Helm Vasas orvostudomány.
Szíven szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő ideg-bajok, átvágytalanság, gyomorbetegségek, lész, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer malárius fertőzések- és minden infekcióból eredő meg-betegedés ellen egy foindó-teknek, mint gyermekeknek. Ára 5.- kor. Helms gyógyaszertár, Földes gyógyaszertár. 12

A drága vanilliat
teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillion, egy zacskó ára 14 fillér. Csokraszoknak, vendéglőknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyaszertár, Helms gyógyaszertár. 12

10562—1917. pm.

HIRDETMÉNY.

A m. kir. miniszterium által 7912—1914. M. E. szárt alatt kiadott kormányrendelet és azzal kapcsolatban a m. kir. földmivelésügyi miniszter ur által 193350 1914. szám alatt kibocsátott végrehajtási rendelet értelmében az üszöborjúknak, a 3 évnél fiatalabb üszöknek és hasas tehéneknek vasuton való szállítása, valamint levágása a kényiszervágást kivéve, tiltva volt, illetőleg esetről-esetre kivételen az általán engedélyezett.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter urnak folyó évi 32577. sz. rendelete alapján a fentebb említett tilalom tekintetében Aradvármegye gazdasági felügyelőségének meghallgatása után a nagy takarmány hiányra tekintettel Arad városra nézve a következőket rendeltem el:

1. Üszöborjúk, 3 évnél fiatalabb üszök és hasas tehének tovább tenyésztése céljából ezentul külön engedély nélkül szállítható.
2. Üszöborjúk, 3 évnél fiatalabb üszök és hasas tehének levágás céljából vasuton ezentul külön engedély nélkül szintén szállíthatók, ha azok ösztényesztésre kevésbé alkalmasak, vagy alkalmatlanok. Ezen szempont elbírálását a vasuti állomáshoz kirendelt szakértő állatorvosokra bízom.
3. Üszöborjúk, 3 évnél fiatalabb üszök és hasas tehének a kényiszervágás esetén kívül ezentul külön engedély nélkül levághatók, ha azon ösztényesztésre kevésbé alkalmasak, vagy alkalmatlanok. Ezen szempont elbírálását a városi m. kir. állatorvosra bízom, aki ezen igazolást a marhalevéltre köztetes rávezetni és ez igazoló marhalevéllé vágatató által a vágóhídi igazgatónak adandó át.
4. Köztényesztésre alkalmas üszöborjúk, 3 évnél fiatalabb üszök és hasas tehének levágás céljából vasuton ezentul sem szállíthatók szabadon.

Jelen határozatom azonnali hatályba lép s visszavonásig terjed. Arad, 1917. október hó 10. Varjassy, polgármester.

Használt csomagoló papir megvételeire keresetnek. Bővebbet a kiadóhivatalban. :-

Ullstein
szatésminik
átalakítások
hoz is. :-

Alföndőn
2500
modell
raktaron!

Nagy választék
sötéttek, fekete
és divatfel-
mőkben, tisztia
: gyapjuból. :-

Próbaszatás-
mintákat In-
gyen és hór-
mentve küldök.

Stern József
cs. és kir. udv. szállító 7157
Budapest, IV., Kalvin-tér 1. szám.

Tisztelettel értesítem Aradváros és Aradmegye n. é. közönségét hogy a Deák Ferenc-utca 29. szám alatt volt Osizmadia-tér

Vendéglőt

(a Balaton-kávéház mellett)
megnyitottam. Kétüni konyha. Abbonensok elfogad-
tatnak. Tisztán kezelt italok. Nagyrabesült pártfogásért oszodzil.
Lőkövits Rózsika.
Arad szab. kir. város rendőrkapitányi hivatalától.
26477—1917. kih.

Hírkezlény.
Közhire teszom, hogy Aradon 1917. év szeptember hó 2-án egy darab fehér-vörös farka tehén elfogott.

A tulajdonos folyó évi október hó 28. napjáig a kapitányi hivatalnál jelentkezhetik és tulajdonjogát beigazolhatja.

Ha a tulajdonos jogát beigazolni nem képes, tulajdonosa a fenti határidő alatt nem jelentkezik, az állat mint gazdátlan jószág nyilvános árverésen el fog adatni.

Arad, 1917. október hó 20-án. Rendőrkapitányosság.

Észkeletgegei,
szomsz, ruh, leggyorsab
emulazat a a in. Ezen

BARNA BÉLA
Könyvtel, gép. gyors és helyesírás, leolvasás, számok. Lezár VII mos-utca 2. Nappali és esti tanfolyam.